

Nytt förslag på VA-taxa

- Bakgrund, analyser och konsekvenser

Förvaltning/enhet	VA-enheten
Datum	2024-12-05

Innehållsförteckning

Introduktion	4
Betydande förändringar i det nya förslaget	6
Hur nyttan av kommunala vattentjänster bedöms	7
Införande av begreppet bostadsenhet	9
Kostnadsdrivande parametrar	10
Debitering av dagvatten	10
Konstruktion av föreslagen taxa	11
Anläggningsavgift	12
Brukningsavgift	13
Samfälligheter	15
Analys av anläggningsavgifter	18
Jämförelse nuvarande och föreslagen taxa	19
Jämförelse med andra kommuner	21
Jämförelse för kategorin villa	21
Jämförelse för kategorin flerbostadshus	22
Jämförelse för kategorin verksamhet	23
Jämförelse för kategorin Allmän platsmark	25
Analys av brukningsavgifter	26
Jämförelse nuvarande och föreslagen taxa	26
Intern taxejämförelse för kategorin Villa	27
Intern taxejämförelse för kategorin Flerbostadshus	27
Intern taxejämförelse för kategorin Verksamhet	30
Intern taxejämförelse för kategorin Annan verksamhet	34
Intern taxejämförelse för kategorin Allmän platsmark	35
Konsekvenser av införd begränsning av byggnadsyta samt tomtyta	36
Rörlig brukningsavgift	36
Jämförelse med andra kommuner	37

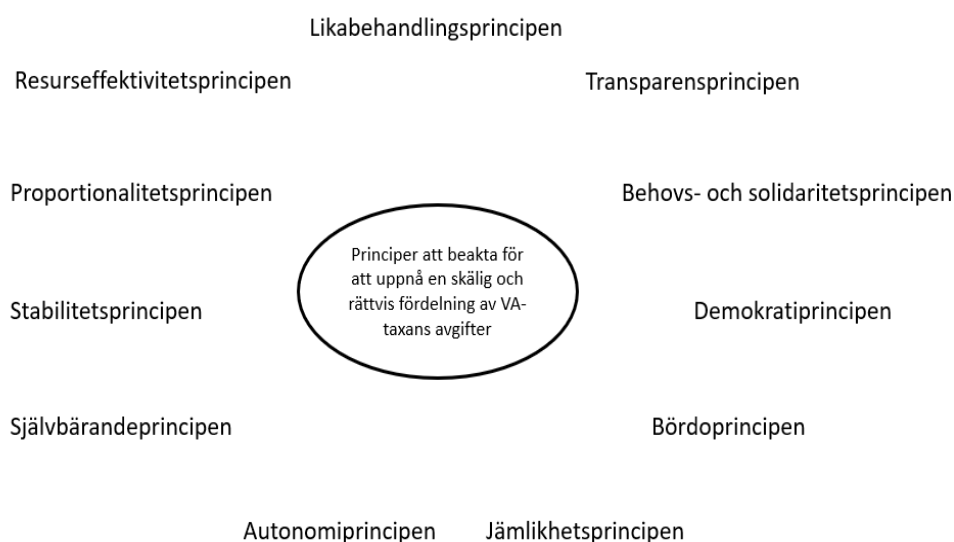
Jämförelse för kategorin villa.....	37
Jämförelse för kategorin flerbostadshus	38
Jämförelse för kategorin verksamhet	40
Jämförelse för kategorin Annan verksamhet.....	43
Jämförelse för kategorin Allmän platsmark.....	44
Särtaxa	45
Slutsats.....	46
Ny driftbudget.....	48
Implementering av taxan.....	48

Introduktion

Det är över 10 år sedan som VA-enheten gjorde en grundlig genomgång och justering av villkoren i VA-taxan utifrån omvärldsbevakning och gällande praxis. Detta är på många sätt positivt då det skapar kontinuitet och trygghet för såväl kunder som tjänstemän. Under de senaste åren har det dock börjat inkomma synpunkter gällande att taxan upplevs orättvis i kombination med att VA-huvudmannen själv upptäckt brister de önskar åtgärda.

Inkomna synpunkter från VA-abonnenterna rör främst den upplevda orättvisan i att en mindre ideell förening behöver betala samma årliga fasta avgifter som några av kommunens största företag. VA-huvudmannen själv ser därutöver en betydande orättvisa i att alla kunder indirekt betalar för tjänsten dagvatten oavsett om de ligger inom verksamhetsområdet för dagvatten och därmed har tillgång till tjänsten eller inte. Med anledning av att en av de största grundpelarna i VA-huvudmannens verksamhetsansvar är just att avgifter ska fördelas skäligt och rättvist mellan abonnenterna påbörjades en omfattande översyn av taxan för att möjliggöra större strukturella förändringar.

På vilka grunder en skälig och rättvis fördelning av taxeavgifter uppnås är emellertid en mycket komplex fråga och något som säkert varierar utifrån den enskildes perspektiv och erfarenheter. Enligt rapporten *Rättvisa och skälighet – om olika sätt att fördela kostnaderna från VA* bör i alla fall drygt tio olika principer med utgångspunkt i politik och moralfilosofi tas i beaktande, se Figur 1.

Figur 1 Figuren visar elva principer inom politik och moralfilosofi att ta hänsyn till för att uppnå rättvisa i en VA-taxa.

För att inte alla VA-huvudmän enskilt ska behöva gå igenom samtliga principer och koppla dessa till den Allmänna vattentjänstlagen (2006:412) har branschorganisationen Svenskt vatten, vilka också ligger bakom ovanstående rapport om principer, publicerat ett rekommenderat förslag på taxekonstruktion i rapporten *P120 VA-taxa*. Förslaget publicerades 2021 och enligt den omvärldsanalys VA-enheten genomfört har de flesta kommuner införlivat mer eller mindre av förslaget i sina respektive VA-taxor.

Att taxornas konstruktion mellan kommunerna varierar något kan troligtvis härledas till bland annat mängden resurser som finns att tillgå för att dels omformulera taxan men också implementera den samt därefter upprätthålla den. Därutöver bör också varje VA-huvudmans kundunderlag och behov av VA-anläggningar spela en roll i hur avgifterna kan fördelas, till exempel antal kunder inom olika kategorier samt hur många VA-anläggningar och meter ledningsnät som finns att förvalta.

VA-enheten ser generellt stora fördelar med att så långt som möjligt följa Svenskt vattens förslag dels för att det bör kunna anses vara väl genomarbetat då det är framtaget av experter inom branschen tillsammans med de VA-huvudmän som ingått i referensgrupperna. Dels för att Svenskt vattens publikationer är frekvent refererade till inom rättspraxis trots att de i sig inte är juridiskt bindande dokument eller för den delen är bindande för VA-huvudmannen att följa. Det blir således enklare för VA-enheten att i sin bedömning av olika ärenden ta stöd i de rättsfall som kommit eftersom de grundar sig på liknande taxekonstruktioner om Svenskt vattens rekommendation följs. Med många kommuner som väljer liknande upplägg skapas därmed en rättssäkerhet för såväl abonnenten som anställda hos VA-huvudmän.

Förutom att ta avsteg i publikationen P120 har VA-enheten haft som mål att den nya taxan ska uppfylla nedanstående punkter:

- Inte belasta villaägare med en högre avgift än idag (bortsett från normal taxehöjning).
- Tydligt skilja på abonnenter inom respektive utanför verksamhetsområde för dagvatten.
- Dagvattenavgifterna från abonnenter inom verksamhetsområde för dagvatten ska täcka VA-huvudmannens kostnader för dagvattenhanteringen.

- Inte belasta någon abonnent med en högre årlig brukningsavgift än vad som förekommer i dagens taxa (bortsett från normal taxeökning).

Med normal taxehöjning avser VA-huvudmannen en ökning på i genomsnitt 13 % på de fasta och rörliga brukningsavgifterna. I och med att taxekonstruktionen görs om i grunden finns det dock kunder som får lägre ökningar samt kunder som får högre ökningar på den fasta grundavgiften än dessa 13 %. Den genomsnittliga ökningen på 13 % anses dock acceptabel då VA-taxan inte reglerats sedan 2023 och inte heller kommer höjas inför 2025 trots ökade kostnader i omvärlden. När det gäller dagvattenavgifterna läggs idag cirka 9 - 10 % av intäkterna från brukningsavgifter på just dagvatten.

Många kringliggande kommuner står inför stora taxeökningar 2025, för Bollebygd och Gislaved upp mot 25 %. Detta är viktigt att ta med vid läsande av rapporten och framför allt de jämförelser som görs mellan Svenljunga kommun och övriga vilka utgår från 2024 års taxenivåer för alla övriga kommuner men 2026 års nivåer för Svenljunga. När det nya taxeförslaget eventuellt införs kommer i alla fall de flesta av övriga kommuner, om inte alla, ligga på en högre nivå än vad de gör i denna rapport.

Betydande förändringar i det nya förslaget

Precis som i nuvarande VA-taxa kommer det fortsatt finnas en anläggningsavgift samt en brukningsavgift. Den förstnämnda är fortsatt en engångsavgift som betalas när fastigheten har fått en förbindelsepunkt till det kommunala nätet eller när omfattande förändringar av befintlig anslutning efterfrågas av fastighetsägaren. Brukningsavgiften kommer fortsatt vara en löpande avgift som betalas årligen för de tjänster fastighetsägaren nyttjar och kommer bestå av en fast samt en rörlig del.

Den kanske viktigaste förändringen som genomförs för att bättre följa gällande lagstiftning är att fastighetsägaren på såväl anläggnings- som brukningsavgiften enbart kommer betala för den eller de tjänster av dricksvatten, spillvatten samt dagvatten som den faktiskt har tillgång till. Detta är fallet för anläggningsavgiften redan idag men brukningsavgiften är så pass enkelt konstruerad att det enbart gjorts skillnad på om kunden nyttjar både dricksvatten och spillvatten eller enbart en av dessa. Det har alltså inte funnits någon egen avgift för just dagvatten varför det får anses att alla indirekt debiterats för den tjänsten trots att enbart 77 % av abonnenterna har tillgång till tjänsten.

Ytterligare en betydande skillnad för att göra taxan mer lagenlig är att fastighetsägare till fastigheter inom planlagt område kommer behöva betala såväl

anläggnings- som bruksavgift även för obebyggda tomter vilket inte är fallet i nuvarande taxa. Detta vet vi av många upplevs som orättvist men faktum är att även en obebyggd planlagd fastighet genererar höga kostnader för VA-huvudmannen. Fastighetsägaren har nämligen rätt att inom loppet av ett fåtal veckor kunna koppla på sin fastighet till de vattentjänster som erbjuds vilket innebär att ledningsnätet, vattenverket, reningsverket och andra eventuella anläggningar behöver vara dimensionerade och redo redan vid utbyggnaden. Det innebär dels kostnader för att anlägga rätt dimensioner men det innebär också att rätt mängd personal behöver anställas för att kunna drifva den storlek på anläggning och det antal meter ledning som krävs varför den största delen av VA-huvudmannens kostnader redan aktualiserats innan fastigheten är påkopplad. Om inte fastighetsägare till obebyggda tomter då är med och betalar får övriga VA-kollektivet betala högre avgifter för att möjliggöra att fastighetsägaren när som helst, när det passar denne, kan koppla på sig. Dessutom anses fastighetsägaren till den obebyggda tomten ha tillgång till nyttan av kommunalt VA vilket till stor del är det som ska debiteras i en skälig och rättvis taxefördelning.

Svenljunga får dock betraktas som en kommun med för närvarande lågt bebyggelsetryck, främst i mindre samhällen i södra delarna. Om kommunen, eller någon privat fastighetsägare, då exploaterar ett nytt område och delar av detta förblir obebyggt i väldigt många år kommer kostnaden som det innebär för exploatören att år efter år betala bruksavgifter för obebyggda tomter uppnå oskäliga nivåer. Det är också sannolikt att kommunen vid nya detaljplaner väljer att lägga hela planen under en och samma fastighet för att sedan allt eftersom stycka av tomter när de säljs för att på så sätt enbart betala en bruksavgift för hela området. Detta förfarande skulle komplicera hela genomförandeprocessen för både VA-enheten men även övriga enheter varför det bör undvikas. VA-enheten har därför valt att begränsa uttaget av bruksavgiften till de första fem åren från det att förbindelsepunkten är anvisad.

I övrigt innehåller taxeförslaget tre större förändringar rörande bedömning av nyttan av vattentjänster, hantering av kostnadsdrivande parametrar samt debitering av dagvatten. Dessa presenteras lite närmare i följande rubriker.

Hur nyttan av kommunala vattentjänster bedöms

I nuvarande taxa baseras både anslutningsavgiften samt bruksavgiften på vilken vattenmätarstorlek abonnenten har valt. Resonemanget har utgått från att en stor vattenmätare inneburit att abonnenten haft behov av ett högt vattenuttag och därmed också haft stor nytta av att vara ansluten till kommunala vattentjänster. Detta stämmer troligtvis för en del men det kan också vara så att

den större mätarstorleken beror på behovet av kortvariga högre uttag och inte en hög total årsförbrukning.

Varje mätarstorlek erbjuder dessutom ett omfattande intervall av möjliga vattenuttag. Den vanligaste förekommande mätaren, Qn 2,5, tillåter till exempel långvariga uttag från 0 – 2,5 kubikmeter vatten per timme vilket över ett år genererar en differens på uppemot 20 000 kubikmeter. Detta resulterar i den orättvisa många abonnenter upplevt i att avgiften för en mindre ideell förening är lika stor som för ett större företag.

Slutligen baseras den rörliga delen av brukningsavgiften enbart på hur mycket vatten abonnenten förbrukar varför en storkonsument därigenom får betala en högre avgift och därför kan det ifrågasättas om även den fasta delen av brukningsavgiften indirekt bör baseras på förväntat vattenuttag.

De nya rekommendationerna för konstruktion av VA-taxa hänvisar istället i första hand till att nyttan av att vara ansluten till kommunala vattentjänster ska avgöras utifrån storlek på byggnad samt fastighet och inte förväntat vattenuttag. Resonemanget utgår från den objektiva bedömningen att varje fastighet med samma storlek på byggnad samt tomtyta anses ha samma nytta av vattentjänster som en annan fastighet av samma storlek. En större byggnad har helt enkelt större potential för att rymma fler personer än vad en mindre byggnad har samtidigt som en stor tomtyta sannolikt genererar mer dagvatten och därmed betraktas fastigheten totalt sett ha större nytta av de kommunala tjänsterna oavsett hur verksamheten ser ut idag. Det är därmed inte av betydelse vilken storlek på vattenmätare byggnaden har för tillfället och därmed inte heller vilket vattenuttag som kan antas föreligga.

Ovanstående sätt att bedöma nyttan anser VA-enheten genererar en mer rättvis fördelning av avgifterna än dagens metod varför resonemanget ligger till grund för det nya taxeförslaget. Det finns dock brister även i denna modell kanske främst rörande att riktigt stora lokaler i hög grad används för lagerverksamhet med generellt få anställda per ytenhet. Svenskt vatten rekommenderar därför att lagerlokaler ska särskiljas från annan verksamhet. VA-huvudmannen anser dock i sin tur att nyttan av kommunala vattentjänster enbart kan anses öka proportionellt med fastighetens storlek till en viss gräns oavsett vilken verksamhet som bedrivs. I det nya taxeförslaget har därför en begränsning av vilken byggnadsyta respektive tomtyta som debiteras i en brukningsavgift införts oavsett om det är en lagerlokal eller inte.

VA-huvudmannen anser också att ovan nämnda begränsning av vilken byggnadsyta samt tomtyta som debiteras i brukningsavgiften är viktig att införa utifrån en analys av Svenljunga kommuns kundunderlag. Generellt bedrivs verksamheterna inom

relativt små lokaler med tillhörande mindre tomtor med ett fåtal undantag där lokalerna och tomtorna tvärtom är väldigt stora. Detta är i kombination med att Svenljunga är en glesbygdskommun vilket innebär att VA-enheten ansvarar för många meter ledningsnät per abonnent samt har flera anläggningar att drifta vilket i sin tur genererar relativt höga kostnader för verksamheten. För att med dessa förutsättningar uppnå rätt nivå på driftbudgeten krävs att de obligatoriska grundavgifter som betalas av alla abonnenter sätts ganska höga så att alla kunder i högre grad är med och bidrar till intäkterna.

Dock har VA-enheten själva samtidigt satt som mål att en villaägare inte ska betala en högre avgift än idag med undantag av normal taxehöjning vilket gör att grundavgiften ur det perspektivet behöver hållas nere och därmed hamnar större tyngd på den avgift som föreslås betalas utifrån storlek på byggnaden. Detta innebär i sin tur att de som har riktigt stora byggnader bedömts få en oskäligt hög brukningsavgift och därmed har begränsningen av byggnadsyta samt tomtyta varit nödvändig.

Det som skulle kunna göra att en större fastighet har ökad nytta av kommunala vattentjänster är om renvatten förbrukas i någon form av process inom verksamheten och inte enbart för sanitärt behov för de anställda. Denna typ av industri har dock VA-huvudmannen för avsikt att ansluta på avtal varför det kan anses ligga utanför ordinarie taxekonstruktion. Med andra ord kommer processvatten, även kallat tekniskt vatten, ligga utanför det nya taxeförslaget.

Införande av begreppet bostadsenhet

För att i praktiken införa det nya sättet att betrakta nyttan av kommunala vattentjänster utifrån bland annat byggnadsstorlek enligt ovanstående rubrik kommer begreppet *bostadsenhet* att införas för fastigheter med flerbostadshus eller verksamheter. Bostadsenheterna kommer beskriva storleken av byggnaden och därmed hur hög avgift som ska debiteras.

För flerbostadshus är detta enkelt då varje lägenhet med eget kök och toalett kommer att översättas till en bostadsenhet och därmed bedöms nyttan utifrån hur många lägenheter fastighetsägaren tillhandahåller.

För verksamheter är rekommendationen att varje 150 kvadratmeter bruttoarea ska översättas till en bostadsenhet. VA-enhetens omvärldsbevakning har visat att detta efterföljs av de allra flesta granskade kommuner varför det verkar vara vedertaget även i branschen. I föreslagen taxa görs skillnaden i att varje 150 kvadratmeter byggnadsarea räknas som en bostadsenhet istället för varje 150 kvadratmeter bruttoarea. Den främsta anledningen är att information om byggnadsarea finns lätt

tillgängligt för alla i kommunens GIS-system medan vi idag saknar information om fastigheters bruttoarea. Därutöver har bedömningen gjorts att införandet av bruttoarea i de flesta fall varit verkningslös i och med att det, enligt föregående rubrik, införts en begränsning av hur många kvadratmeter byggnad som kommer att debiteras.

Kostnadsdrivande parametrar

Även om nyttan av de kommunala vattentjänsterna är det som ska styra avgiftsfördelningen finns det också kostnadsrelaterade parametrar att ta hänsyn till vilka främst kan kopplas till storleken på planlagda fastigheter. Ett område med större tomtytor resulterar i att VA-huvudmannen behöver dra längre ledningar till och förbi fastigheterna vilket driver upp kostnaderna för anläggningen.

Det är tillåtet att ta hänsyn till detta vid konstruktion av anläggningsavgiften men rekommendationerna är tydliga i att de kostnadsdrivande parametrarna inte får överskrida de nyttodrivande parametrarna då nyttan av tjänsterna alltid ska vara prioriterat. Detta översätts i det praktiska arbetet till att tomtyteavgiften som baserar sig på fastighetsarean aldrig får överskrida hälften av den totala anläggningsavgiften eller med andra ord inte får överskrida de nyttodrivna parametrarna i form av servis,- förbindelsepunkt- samt bostadsenhetsavgift vid bestämmande av en ny anläggningsavgift.

Ovan angivna begränsning förekommer även i dagens taxa men gäller då enbart för småhusfastigheter vilket är enfamiljs- och parhus samt för flerbostadshus. I den nya taxan föreslås att motsvarande begränsning även ska gälla för alla övriga verksamheter vilket i praktiken innebär att det gäller för samtliga abonnenter.

Debitering av dagvatten

I det nya taxeförslaget kommer enbart de abonnenter som ligger inom verksamhetsområde för dagvatten debiteras en avgift för den tjänsten.

För alla villaägare kommer dagvattenavgiften vara en fast avgift som är lika stor för alla inom verksamhetsområdet för dagvatten. VA-enheten anser att det sett till samtliga villatomter inom verksamhetsområdet är så pass obetydande skillnader i tomtstorlek och utformning att arbetet som krävs för att särskilja dem inte är proportionellt mot den ökade rättvisa det skulle generera.

För flerbostadshus och verksamheter som generellt erhåller en stor variation på tomtytans storlek kommer dagvattenavgiften däremot beräknas per kvadratmeter fastighetsarea. Därutöver kommer också avgiften variera i storlek beroende på hur

hög andel av fastigheten som består av hårdgjorda ytor vars vattenavrinning når de kommunala ledningsnätet.

Ovanstående förändring är viktig inte bara för ökad rättvisa inom VA-kollektivet utan också för att just dagvattenflöden till följd av en hög andel hårdgjord yta är det som oftast ställer till problem och höga kostnader för VA-huvudmannen i samband med den samhällsutveckling som pågår inom kommunen. Genom att göra det dyrare för verksamhetsutövaren att anlägga stora hårdgjorda ytor utan eget omhändertagande av dagvatten är förhoppningen att fler ska välja att inkludera grönytor och/eller lokalt omhändertagande av dagvattnet och på så sätt minska belastningen på kommunens ledningsnät.

Det går dock inte förutsätta att det på alla fastigheter är möjligt att omhänderta dagvattnet lokalt och det finns också en lagstadgad skyldighet för VA-huvudmannen att inom verksamhetsområdet kunna omhänderta en viss mängd vatten varför möjligheten att koppla dagvattnet på en kommunal ledning behöver finnas kvar. Taxekonstruktionen ger dock förhoppningsvis incitament för den enskilde att tänka nytt kring hantering av ytavrinning på sin egen fastighet.

Vid beräkning av anläggningsavgiften kommer ingen hänsyn tas till andelen hårdgjord yta eftersom det är en avgift som enbart betalas vid ett tillfälle och att förutsättningarna kort därefter kan ändras. Brukningsavgiften är dock att betrakta som mer dynamisk och betydligt enklare att ändra allt eftersom förutsättningarna på fastigheten görs om varför bedömningen är att mängden hårdgjord yta bör inkluderas i den avgiften men inte i anläggningsavgiften.

Konstruktion av föreslagen taxa

I föreslagen taxa kommer VA-enhetens abonnenter att kategoriseras i följande fyra kategorier:

- Villa
- Flerbostadshus
- Verksamhet
- Annan verksamhet

Inom kategorin *Villa* hamnar alla kommunens enfamiljshus. Skillnaden mot nuvarande taxa är att parhus kommer att kategoriseras som flerbostadshus och därmed inte längre tillhöra samma kategori som enfamiljshus.

Inom kategorin *Flerbostadshus* hamnar alla fastigheter som huvudsakligen används för boende för två eller flera familjer, det vill säga kategorin kommer framöver även inkludera parhus enligt ovan.

Inom kategorin *Verksamhet* hamnar alla fastigheter inom vilka den huvudsakliga verksamheten bedrivs inomhus och inte berör privata boende för människor. Kategorin kommer till exempel inkludera huvuddelen av kommunens företag och föreningar men också skolor, vårdboende och liknande.

Inom kategorin *Annan verksamhet* hamnar alla fastigheter inom vilka den huvudsakliga verksamheten bedrivs utomhus. Det kan till exempel handla om fotbollsplaner, virkesupplag och liknande.

Under kommande rubriker presenteras hur beräkningsgrunden för anläggnings- respektive bruksavgiften konstruerats i taxeförslaget.

Anläggningsavgift

Precis som i nuvarande taxa kommer anläggningsavgiften bestå av en servisavgift, en förbindelsepunktsavgift och en tomtteavgift för samtliga abonnentkategorier. För flerbostadshus samt verksamheter tillkommer därutöver en ny avgift som debiteras utifrån antal bostadsenheter. Denna avgift är ett resultat av att nyttan av kommunala vattentjänster i den nya taxekonstruktionen främst utgår från storleken på byggnaden och fastigheten istället för erforderad vattenmätarstorlek.

I Figur 2 presenteras en schematisk sammanfattning av hur anläggningsavgiften kommer att debiteras.

VILLA	FLERBOSTADSHUS	VERKSAMHET	ANNAN
	Tomtyteavgift Avgift per m ² tomtyta. Aldrig högre än summan av övriga avgifter.	Tomtyteavgift Avgift per m ² tomtyta. Aldrig högre än summan av övriga avgifter.	
Tomtyteavgift Avgift per m ² tomtyta. Aldrig högre än summan av övriga avgifter.	Bostadsenhet 1 lägenhet = 1 bostadsenhet	Bostadsenhet 150 m ² BYA = 1 bostadsenhet	Tomtyteavgift Avgift per m ² tomtyta. Vid area över 10 000 m ² minskar avgiften
Förbindelsepunkts- avgift	Förbindelsepunkts- avgift	Förbindelsepunkts- avgift	Förbindelsepunkts- avgift
Servisavgift	Servisavgift	Servisavgift	Servisavgift

Figur 2 Figuren visar en schematisk bild över vilka anläggningsavgifter som kommer debiteras respektive kundkategori i den föreslagna taxan.

Servis- respektive förbindelsepunktsavgiften ligger på samma avgiftsnivåer för samtliga kundkategorier. För kategorierna *Flerbostadshus* och *Verksamhet* har också avgiften per bostadsenhet och per kvadratmeter tomtyta samma avgiftsnivå. För båda kategorierna gäller också att tomtyteavgiften aldrig får överskrida summan av avgifterna för bostadsenhet, förbindelsepunkt samt serviser på grund av att tomtyteavgiften ses om en huvudsakligen kostnadsdrivande och inte nyttodrivande parameter enligt rubriken *Kostnadsdrivande parametrar*.

För kategorin *Annan verksamhet* utgår ingen avgift för bostadsenheter oavsett om det finns en mindre byggnad på fastigheten eller inte vilket beror på att nyttan av vattentjänsterna anses kopplade till verksamheten som bedrivs utomhus. Som kompensation utgår en högre tomtyteavgift per kvadratmeter tomtyta vilken fördelas i två olika kategorier med en högre avgift för de första 10 000 m² fastighetsyta och en lägre för resterande.

Brukningsavgift

Den fasta brukningsavgiften, det vill säga den årligt återkommande avgiften, kommer genomgå betydande förändringar i och med den nya taxekonstruktionen. I nuvarande taxa utgår avgiften enbart utifrån storlek på vattenmätaren och antalet tillhandahållna vattentjänster vilket gör det enkelt att avgöra den enskilda kundens fasta avgift eftersom alla inom samma taxekod betalar precis samma avgift. I det nya taxeförslaget kommer det däremot enbart vara inom kategorin *Villa* som alla abonnenter med samma antal vattentjänster också kommer betala samma fasta brukningsavgift. För övriga kategorier kommer avgiften bero på antal bostadsenheter, storleken på fastighetsytan samt därtill hur stor andel av fastighetsytan som är hårdgjord vilket kommer resultera i en unik fast brukningsavgift för varje enskild abonnent.

I Figur 3 sammanfattas uppbyggnaden av brukningsavgifter.

VILLA	FLERBOSTADSHUS	VERKSAMHET	ANNAN
	Dagvattenavgift Beräknad utifrån fastighetsarea och andel hårdgjord yta. Max 10 000 m ² .	Dagvattenavgift Beräknad utifrån fastighetsarea och andel hårdgjord yta. Max 10 000 m ² .	Dagvattenavgift Beräknad utifrån fastighetsarea och andel hårdgjord yta. Max 10 000 m ² .
Dagvattenavgift En fast avgift för alla inom verksamhetsområde dagvatten.	Bostadsenheter 1lägenheten = 1bostadsenhet	Bostadsenheter 150 m ² BYA = 1bostadsenhet Max 20 enheter	Tomtyteavgift En avgift för varje påbörjat 100-tal m ² tomtyta.
Grundavgift	Grundavgift	Grundavgift	Grundavgift

Ovanstående fyra kategorier slås ihop till nedanstående tre i syfte att skapa en hanterbar mängd taxekoder

VILLA	FLERBOSTADSHUS /VERKSAMHET	ANNAN
	Dagvattenavgift Beräknad utifrån fastighetsarea och andel hårdgjord yta. Max 10 000 m ² .	Dagvattenavgift Beräknad utifrån fastighetsarea och andel hårdgjord yta. Max 10 000 m ² .
Dagvattenavgift En fast avgift för alla inom verksamhetsområde dagvatten.	Bostadsenheter Viläser in beräknade antal bostadsenheter direkt i Future. Max 20 enheter	Tomtyteavgift En avgift för varje påbörjat 100-tal m ² tomtyta. Max 10 000 m ² .
Grundavgift	Grundavgift	Grundavgift

Figur 3 Figuren visar en schematisk bild över vilka fasta bruksavgifter som kommer debiteras respektive kundkategori i den föreslagna taxa.

Med syfte att hålla ner antalet taxekoder till en hanterbar nivå kommer flerbostadshus samt verksamheter slås ihop då deras beräkningsgrunder är samma med undantag av hur antalet bostadsenheter beräknas. Beräkningen av bostadsenheter har dock inte bedömts som nödvändig i kundregistret utan där kommer enbart anges debiterat antal bostadsenheter samt debiterad fastighetsarea som ligger till grund för avgiftsberäkningen. För övriga uppgifter kommer att hänvisas till kommunens GIS-system.

Som framgår av Figur 3 kommer antalet bostadsenheter VA-enheten debiterar en verksamhet för begränsas till 20 enheter och fastighetsarean till 10 000 m² för såväl verksamheter som flerbostadshus. Detta är i enlighet med resonemanget som förs under rubriken *Hur nyttan av kommunala vattentjänster bedöms* och nivåerna är satta utifrån VA-huvudmannens mål att ingen verksamhet ska behöva betala en högre bruksavgift än den högsta förekommande enligt dagens taxa med undantag av normal taxeökning.

Som tidigare redogjorts för under rubriken *Debitering av dagvatten* är en väldigt viktig del i den nya taxan att särskilja på de abonnenter som ligger inom respektive utanför verksamhetsområde för dagvatten. För en villaägare inom verksamhetsområdet innebär det att de betalar en extra fast avgift motsvarande 400 kronor per år vilken villaägare utanför verksamhetsområdet inte kommer debiteras.

För kategorierna *Flerbostadshus*, *Verksamhet* samt *Annan verksamhet* kommer dagvattendelen debiteras utifrån tomtyta men också utifrån hur stor andel av tomtytan som är hårdgjord. Samtliga abonnenter har kategoriserats utifrån följande ytkategorier kopplat till dagvatten:

- Ytkategori 1: En yta som huvudsakligen har hög genomsläpplighet för dagvatten. Exempel på sådan yta är gräsyta, planteringar och naturmark. Andel hårdgjord yta får maximalt uppgå till 15 % av fastighetsarean.
- Ytkategori 2: En yta bestående av både hårdgjorda ytor och ytor med hög genomsläpplighet för dagvatten där ingen del kan anses vara tydligt övervägande. Andel hårdgjord yta får maximalt uppgå till 60 % av fastighetsarean.
- Ytkategori 3: En yta som huvudsakligen är hårdgjord. Exempel på hårdgjord yta är asfalt, tak, packat grus samt berg.

Full avgift per kvadratmeter tomtyta betalas av abonnenter inom ytkategori 3 medan ytkategori 2 betalar cirka 75 % och ytkategori 1 debiteras cirka 25 % av full avgift.

Samfälligheter

Idag har VA-enheten i Svenljunga inga anslutna VA-samfälligheter till vårt ledningsnät men väljer ändå att plocka med det då det skulle kunna inträffa. Dels skulle det kunna röra potentiella paragraf-6-områden som väljer att själva lägga ett internt ledningsnät för att få ner kostnaderna men det finns också en bostadsrättsförening i Svenljunga där det skulle kunna bli aktuellt.

Vad som är en skälig och rättvis avgift för samfälligheter har varit svårt att avgöra vilket också verkar vara fallet för många andra kommuner då det i hög grad varierar hur samfälligheter hanteras. Det som egentligen ska bedömas är inte avgiften i sig utan den minskade nyttan av kommunala vattentjänster det innebär att gå ihop och enbart ha en anslutningspunkt.

Det många kommuner verkar överens om är dock att det bör göras skillnad på en samfällighet med egen mätning respektive gemensam mätning. Det första innebär att VA-huvudmannen monterar en vattenmätare inne i varje byggnad inom samfälligheten och utifrån uppmätt förbrukning sköter all fakturering. Det sistnämnda innebär att det sitter en större vattenmätare i anslutningspunkten mellan det kommunala respektive samfälliga ledningsnätet som mäter hela samfällighetens vattenförbrukning vilken samfälligheten sedan själva fördelar och fakturerar sina medlemmar. Gemensam mätning genererar betydligt mindre arbete för VA-huvudmannen varför samfälligheten bör debiteras lägre bruksavgifter.

I de rättsfall som granskats har domstolen varit tydlig med att en samfällighet ska debiteras utifrån motsvarande flerbostadshus och inte utifrån taxeavgifterna för villa. Det vill säga en samfällighet med 18 småhus ska debiteras utifrån ett flerbostadshus med 18 lägenheter och inte utifrån 18 gånger avgiften för småhus då det sistnämnda alternativet ansetts blir oskäligt högt eftersom samfälligheten ändå äger sitt egna ledningsnät vilket bör göra driften mindre kostsam för VA-huvudmannen. I P120 från svenskt vatten anser de dock att denna modell skulle generera en oskäligt låg avgift då nyttan för ett småhus inom en samfällighet bör vara större än för en lägenhet i ett flerbostadshus.

Det är lätt att anta att domstolens exempel borde ligga till grund för hur en samfällighet ska debiteras och inte Svenskt vattens förslag. Här behöver dock tas hänsyn till att domstolen avgjort hur samfälligheten ska debiteras utifrån den aktuella kommunens beslutade VA-taxa och inte utifrån en större analys av skälighet och rättvisa. De aktuella kommunerna har inte haft med samfällighet i taxorna utan enbart villor och flerbostadshus och då har domstolen avgjort att flerbostadshus får anses mer skäligt än motsvarande antal villor. Därmed finns en öppning för att en kommun som infört samfällighet i sin VA-taxa kan debitera en något högre avgift än för motsvarande flerbostadshus och att det fortsatt kan betraktas som en skälig och rättvis avgift.

När det gäller anläggningsavgiften har de kommuner som valt en differentierad taxa för samfälligheter fördelat servisavgiften lika mellan alla i samfälligheten ingående hushåll. När det gäller förbindelsepunkten finns det huvudsakligen tre olika varianter:

- Avgiften fördelas lika mellan samtliga ingående hushåll.
- Alla hushåll debiteras varsin full avgift utifrån den kategori de tillhör (villa eller flerbostadshus).

- Alla hushåll debiteras 50 % av full avgift utifrån den kategori de tillhör (villa eller flerbostadshus).

VA-enheten anser att den metod som genererar den mest skäliga och rättvisa fördelningen av avgifter är alternativ tre, det vill säga att alla ingående hushåll betalar 50 % av full avgift. Att debitera en full avgift anses orättvist eftersom kostnaden för VA-huvudmannen onekligen minskar i och med att samfälligheten själva anlägger det interna ledningsnätet. Därutöver måste nyttan av de kommunala vattentjänsterna anses mindre eftersom de redan har ledningsnätet på plats och därmed "bara" hade behövt en vattentäkt och en reningsanläggning för att själva ta över driften och inte ett helt ledningsnät.

Att istället fördela den lika över samtliga hushåll ger en något orättvis kostnadsfördelning då en abonnent som ingår i en större samfällighet knappt behöver betala någon avgift medan abonnenten i en mindre får betala nära full avgift trots att deras behov av vattentjänster kan se väldigt lika ut. Detta är förvisso fallet för ett flerbostadshus men då de samfälligheter Svenljunga kommun kan förutse består av enskilda villor/stugor/parhus med varsin tillhörande trädgård får nyttan av kommunala vattentjänster generellt anses något större än för ett flerbostadshus. Boende i en sådan samfällighet är detsamma som boende i en enskild villa där du som ägare har större frihet och fler användningsområden för vatten till exempel trädgårdsbevattning, underhåll av hus med mera. Detta resonemang gäller också mellan villor och flerbostadshus där avgifterna per lägenhet nästan uteslutande blir lägre än avgiften för en enskild villa, det anses helt enkelt att villan har större nytta av kommunala vattentjänster än varje enskild lägenhet då förbindelsepunkten till stor del är en nyttodrivna parameter.

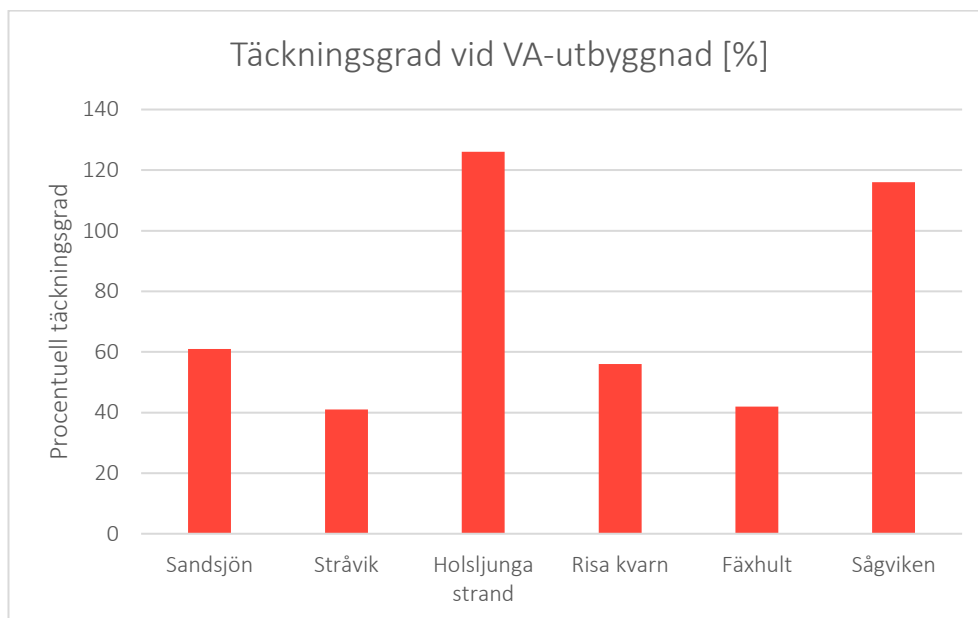
Bostadsenhetsavgiften samt tomtteavgift debiteras utan några avdrag för samtliga samfälligheter.

Vad gäller bruksavgiften väljer kommuner att göra olika även här. VA-enheten anser dock att dess avgifter minskar i och med att ansvaret för ledningsnätet fram till varje hushåll inte finns. Dock behöver VA-huvudmannen fortfarande anlägga och sköta tillräckligt stora vattenverk samt reningsverk och äga i alla fall en vattenmätare med tillhörande administration varför samfälligheten ändå behöver debiteras även bruksavgift. VA-enheten har valt den vanligast förekommande modellen där varje hushåll i en samfällighet med gemensam mätning debiteras 50 % av ordinarie fast bruksavgift för den kategori de tillhör och en samfällighet där kommunen administrerar enskilda vattenmätare hos varje hushåll debiteras hushållen 75 % av avgiften.

Det har varit mycket svårt att beräkna hur mycket VA-huvudmannens kostnader minskar men de stora kostnaderna har bedömts ligga i att drifta vatten- och reningsverk med den personal som krävs samt att administrera vattenmätare. Totalt läggs en lägre andel av VA-enhetens driftbudget på just reparation och underhåll av ledningsnät även om det så klart förekommer. Därutöver har VA-enheten följt de rättsfall som finns men också Svenskt vattens rekommendationer om att samfälligheten ska debiteras någonstans mellan enskilda villor samt flerbostadshus varför bedömningen är att valda avdrag kan anses skäliga och rättvisa.

Analys av anläggningsavgifter

Under de senaste åren har VA-enheten inte utfört särskilt många utbyggnadsprojekt och har därför lite underlag för att avgöra rimligheten i befintliga anläggningsavgifter. I Figur 4 presenteras dock de projekt för vilka redovisning av kostnader och intäkter kunnat identifieras. De två första, Sandsjön och Stråvik, har varit VA-förläggning i samband med exploatering av ett helt nytt område. Nästa två avser förläggning av VA-ledningar i redan befintliga bostadsområden och de två sista är projekt som enbart är i projekteringsstadiet.

Figur 4 Figuren visar procentuell kostnadstäckning för de anläggningsprojekt VA-enheten genomfört de senaste åren och för vilka det finns tillräckligt underlag för analys.

För de flesta projekt ligger täckningsgraden under 60 % vilket även är den uppfattning VA-enheten har av hur stor kostnadstäckningen brukar vara. Gällande Holsljunga strand var det många nya abonnenter längs en kort sträcka vilka anslöts till både vatten samt spill varför ekonomin i det projektet blev väldigt bra. Även Sågviken uppvisar en hög kostnadstäckning vilket kan härledas till att även detta område är relativt tätbebyggt med flertalet flerbostadshus som genererar höga intäkter per meter ledning som behöver anläggas. Det bör dock tas i beaktande att kalkylen över Sågviken vid arbetet med denna analys var i ett tidigt stadiet och inte är att betrakta som en detaljprojektering.

VA-enheten har inte för avsikt att inför införandet av föreslagen taxa öka kostnadstäckningen på anslutning till kommunalt VA. I dagsläget anser VA-enheten att det är viktigt att hålla nere anläggningsavgifterna i förhållande till tomtpriserna i övrigt för att skapa incitament för nytt bostadsbyggande samt nya etableringar inom kommunen.

Den del av anslutningen som inte täcks av anläggningsavgiften kommer fortsatt täckas upp av övriga VA-kollektivet genom brukningsavgifterna. Med anledning av att det för tillfället är väldigt få anslutningsärenden på ett år blir belastningen att bära denna mellanskillnad i kostnader för övriga VA-kollektivet inte särskilt hög utan bedöms som rimlig i förhållande till nyttan av fler boendemöjligheter och etableringar för kommunen som helhet.

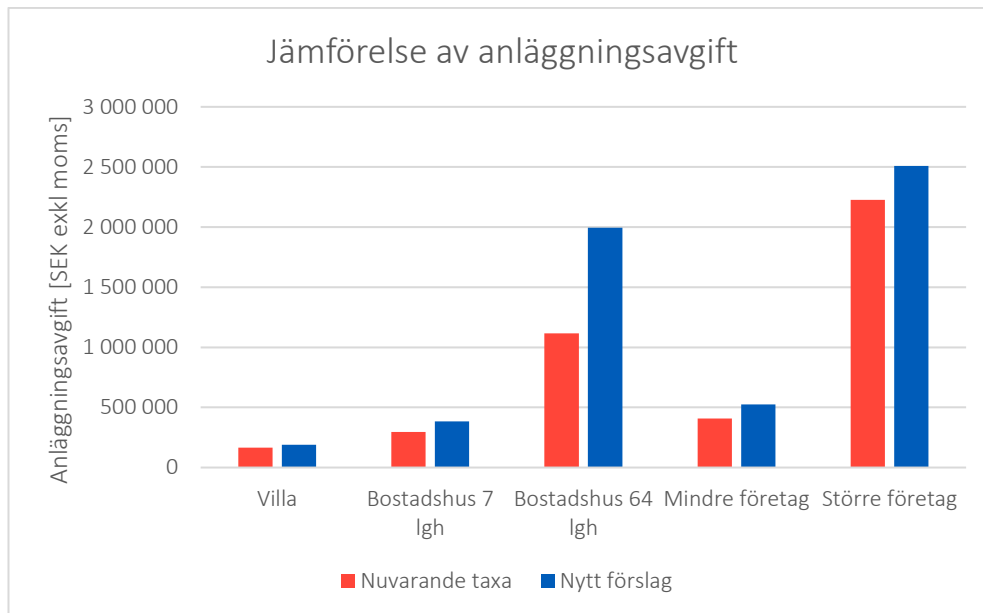
Om och i så fall när exploatering av de större områden kommunen planerar för så som Sågviken, Viseberg och industriområdet i Lockryd blir verklighet kan det finnas anledning för VA-enheten att se över nivån på anslutningsavgifterna. Ökar antalet anslutningsärenden per år väsentligt gentemot dagens nivåer blir bördan för VA-kollektivet oskäligt hög om täckningsgraden från anläggningsavgifterna fortsatt ligger under 60 %. Då krävs antingen höjda anläggningsavgifter alternativt skattefinansiering för att fortsatt kunna hålla kostnaderna för att bygga i kommunen låga.

Förutom täckningsgraden har också nivåerna i den nya taxekonstruktionen granskats i förhållande till den befintliga men också i förhållande till några kringliggande kommuner för att återigen kontrollera dess rimlighet, se kommande rubriker.

Jämförelse nuvarande och föreslagen taxa

Med de taxenivåer VA-enheten föreslår i den nya taxekonstruktionen kommer anläggningsavgiften för en villa att vara likvärdig den som betalas idag. För övriga kommer avgiften i princip uteslutande att öka i olika grad beroende på storlek på

byggnader, tomtyta med mera. I Figur 5 görs en jämförelse mellan nuvarande taxa och det nya förslaget för ett urval av villa, flerbostadshus samt verksamheter.

Figur 5 Figuren visar en jämförelse mellan anläggningsavgifter i nuvarande taxa samt i föreslagen taxa för ett urval av VA-huvudmannens kunder.

I de flesta fall är skillnaden inte särskilt stor utan motsvarar en normal taxeökning. För större flerbostadshus skjuter dock kostnaden iväg eftersom den nya taxekonstruktionen utgår från antalet lägenheter med en fast avgift per varje lägenhet. Anledningen till att skillnaden är stor för flerbostadshus men inte för det större företaget beror på att företaget också har en stor tomtyta vilken får stor tyngd i den totala avgiften både i nuvarande taxa men också i det nya förslaget. Flerbostadshus har, oavsett antal lägenheter, oftast en relativt liten tomtyta i jämförelse med större företag. I det nya taxeförslaget finns också en begränsning kring hur stor tomtyta som får avgiftsbeläggas vilket för verksamheter saknas i den nuvarande taxan. Det sistnämnda är anledningen till att anläggningsavgiften inte är högre för det större företaget trots att avgifter per bostadsenhet har lagts till utöver servis,- förbindelsepunkt – samt tomtyteavgift.

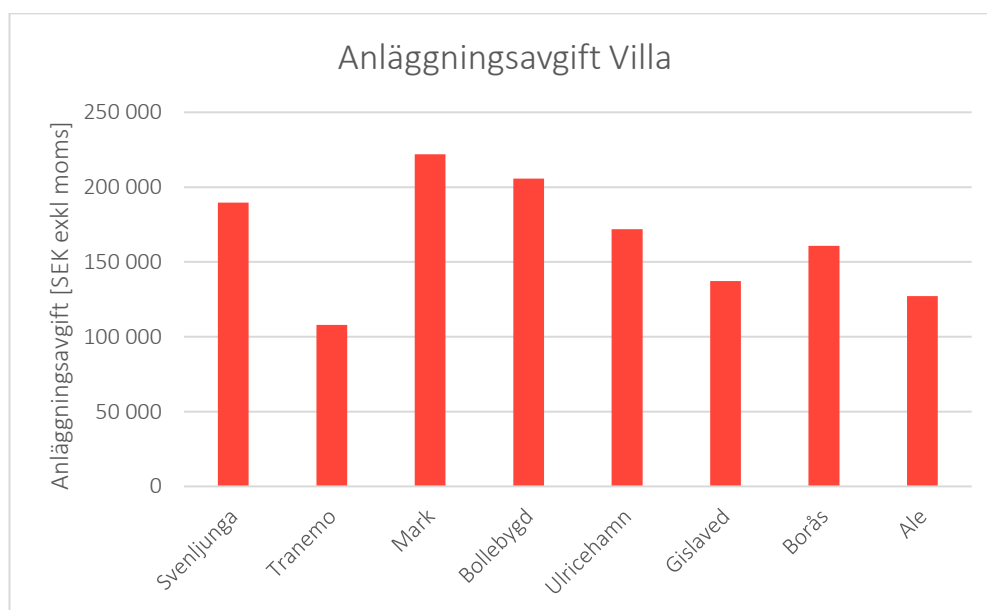
I det nya förslaget på taxa kommer det införas en anläggningsavgift även för kategorin *Allmän platsmark* vilken främst kommer beröra alla kommunala gator. Avgiften ska betalas som en följd av att kommunens gatuenhet kopplar till exempel sina rännstensbrunnar och diken till det kommunala ledningsnätet och därför bör betala för nyttan av detta precis som övriga VA-kollektivet betalar för nyttan av att släppa sitt vatten i den kommunala ledningen. Avgiften kommer att debiteras med 15 kronor exklusive moms per kvadratmeter påkopplad yta.

Jämförelse med andra kommuner

Urvalet av kommuner har främst gjorts utifrån de som ligger närmast Svenljunga men även Ale kommun har lagts till då de har samma taxekonstruktion som den VA-enheten nu föreslår.

Jämförelse för kategorin villa

I Figur 6 visas anläggningsavgiften för en villa med tillhörande tomtyta på 1 200 kvadratmeter för de utvalda kommunerna.

Figur 6 Figuren visar anläggningsavgiften för en villa med en tomtyta på 1 200 m² enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

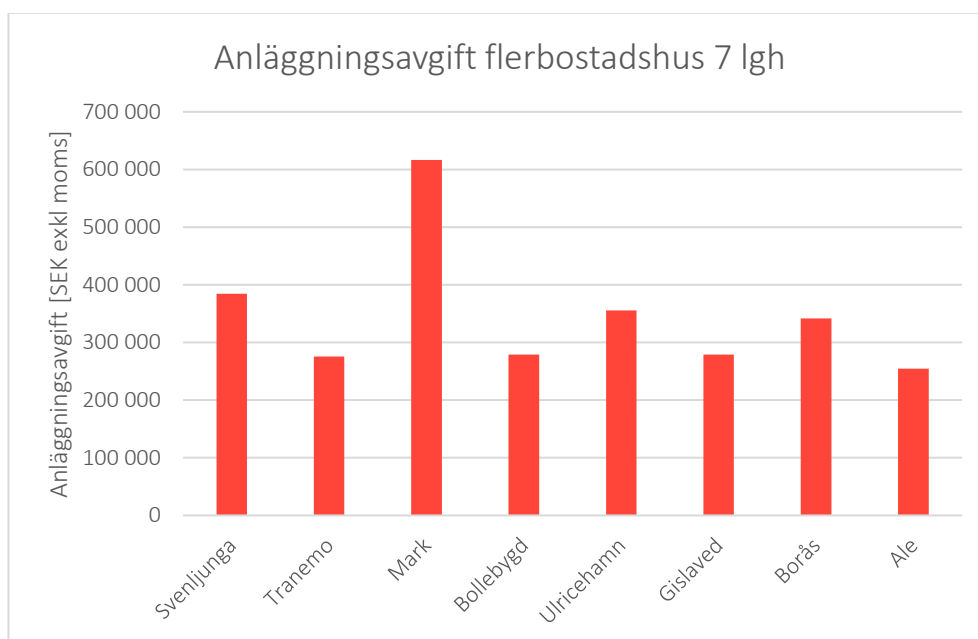
Av diagrammet går att utläsa att Svenljunga kommun hamnar strax över mitten av de utvalda kommunerna. Med undantag av Bollebygd är de dyrare kommunerna något större än Svenljunga och de kan tillsammans med Bollebygd antas vara något mer attraktiva för bostadsbyggande sett till att de har större närhet till större städer som till exempel Göteborg eller Jönköping.

Svenljunga är tydligt dyrast av de i storleksordning jämförbara kommunerna Tranemo och Gislaved. Det är svårt att säga vad detta beror på. Eventuellt har de lägre kostnader för att anlägga nya serviser eller så har de valt att sanktionera anläggningsavgifterna mer än vad Svenljunga gjort med en lägre täckningsgrad som följd. Det kan också ha att göra med hur avgifterna fördelats över de olika posterna. Väljer kommunen att ha något lägre avgifter för servis och förbindelsepunkt samt något högre avgift per bostadsenhet blir

anläggningsavgifterna för de mindre etableringarna något lägre medan de större får betala desto mer. Framför allt Tranemo har valt detta upplägg medan Gislaved har något billigare avgifter för servis och förbindelsepunkt samt en likvärdig avgift per bostadsenhet.

Jämförelse för kategorin flerbostadshus

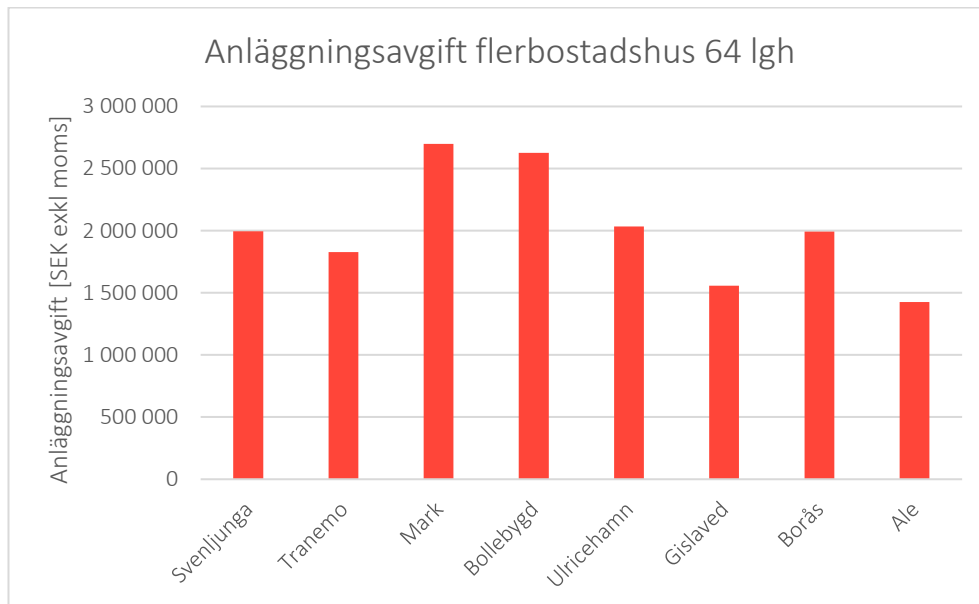
I Figur 7 visas anläggningsavgiften för ett flerbostadshus med 7 lägenheter och tillhörande tomtyta på 2 600 kvadratmeter för de utvalda kommunerna.

Figur 7 Figuren visar anläggningsavgiften för ett flerbostadshus med 7 lägenheter och tillhörande tomtyta på 2 600 m² enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Utfallet av beräkningarna visar att avgiften per kvadratmeter tomtyta till stor del avgör hur kommunerna rangordnas, där Svenljunga, Ulricehamn och Borås har de högsta avgifterna. Marks kommun har valt en annan taxemodell där de inte tar hänsyn till tomtytan alls men istället har en betydligt högre avgift per bostadsenhet än övriga kommuner i jämförelsen vilket till synes gör deras anläggningsavgift väldigt hög.

I Figur 8 har ett större flerbostadshus med 64 lägenheter och tillhörande tomtyta på 14 479 kvadratmeter jämförts mellan ovanstående kommuner.

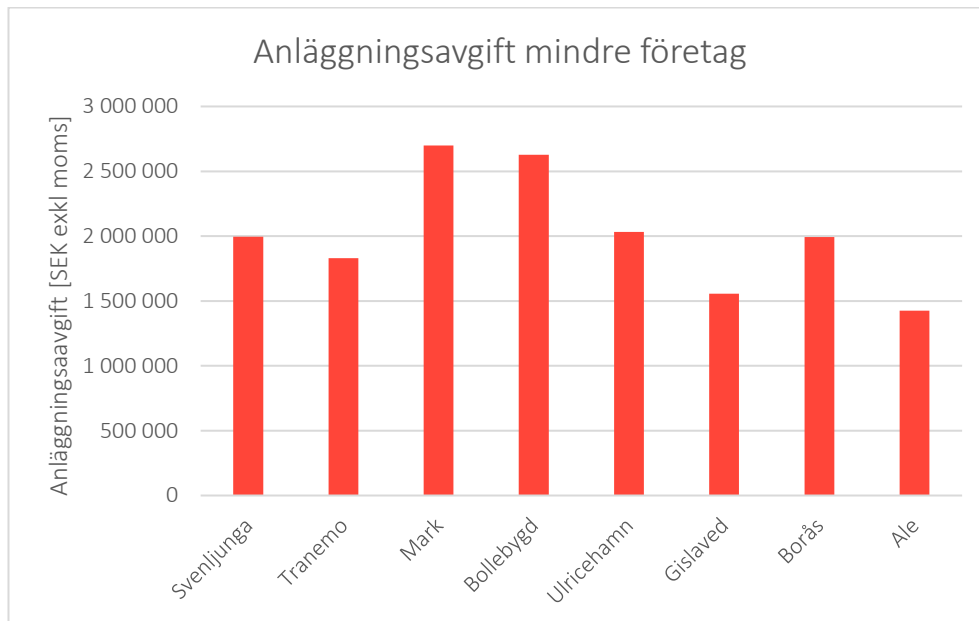

Figur 8 Figuren visar anläggningsavgiften för ett flerbostadshus med 64 lägenheter och tillhörande tomtyta på 14 479 m² enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Om storleken på tomtteavgiften hade genomslag för det mindre flerbostadshuset speglar detta diagram istället kommunernas val av avgift per bostadsenhet (lägenhet) där Mark och Bollebygd sticker ut med de högsta avgifterna. Det blir större variation mellan kommunerna i hur mycket en fastighetsägare behöver betala för dessa stora byggnader än för ett mindre flerbostadshus vilket sannolikt beror på att avgifterna per bostadsenhet men också per kvadratmeter tomtyta får en större betydelse. Dessa avgifter varierar i högre grad mellan kommunerna än vad de fasta avgifterna för framdragnings av serviser samt den grundläggande nyttan för förbindelsepunkten gör varför variationen i jämförelsen blir större.

Jämförelse för kategorin verksamhet

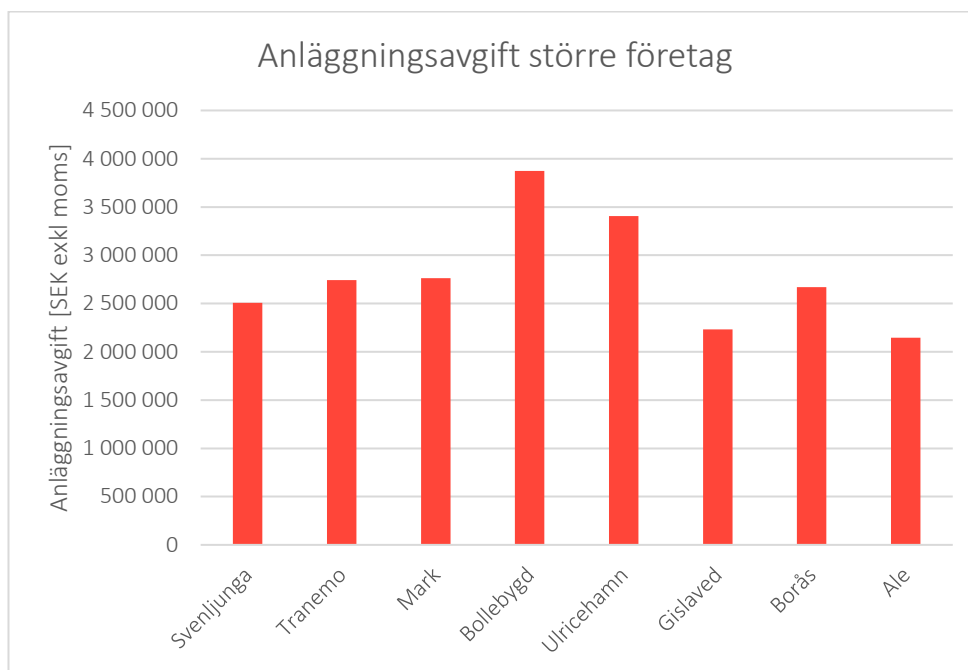
I Figur 9 visas anläggningsavgiften för ett mindre företag med byggnadsyta på 1 141 kvadratmeter och tillhörande tomtyta på 4 998 kvadratmeter för de utvalda kommunerna.

Figur 9 Figuren visar anläggningsavgiften för ett mindre företag men en byggnadsyta på 1 141 m² samt en tomtyta på 4 998 m² enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

För det något mindre företaget har både avgiften per bostadsenhet samt avgiften per kvadratmeter tomtyta betydelse för utfallet. Ofta följs dock dessa två avgifter åt för kommunerna så om bostadsenhetsavgiften ligger högt i relation till övriga kommuner gör även tomtyteavgiften det.

I Figur 10 visas anläggningsavgiften för ett större företag med byggnadsyta på 9 871 kvadratmeter och tillhörande tomtyta på 43 942 kvadratmeter för några utvalda kommuner.

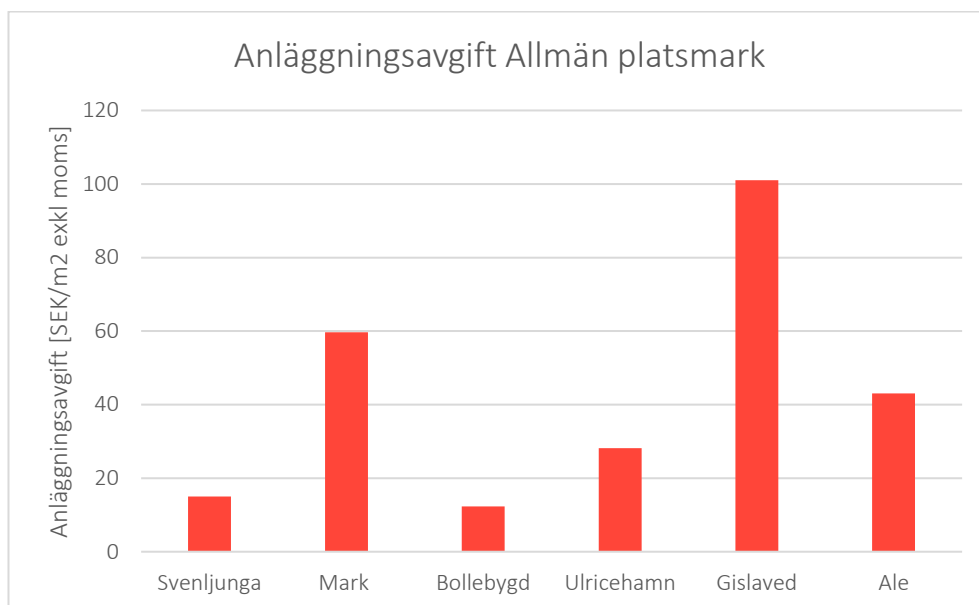

Figur 10 Figuren visar anläggningsavgiften för ett större företag men en byggnadsyta på 9 871 m² samt en tomtyta på 43 942 m² enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Svenljunga, Gislaved och Ale har ungefär lika hög bostadsenhetsavgift och hamnar därmed nära varandra i nivå på anläggningsavgiften. Det är dock tydligt att det inte enbart är bostadsenhetsavgiften som är avgörande då Marks kommun har en väldigt hög sådan i förhållande till övriga kommuner men och andra sidan tar de inte betalt per kvadratmeter tomtyta. Med andra ord har även tomtytaavgiften betydelse. Anledningen till att den sistnämnda inte har större betydelse är att tomtytaavgiften enligt rekommendationerna ska begränsas i varje anslutningsärende vilket samtliga kommuner valt att följa.

Jämförelse för kategorin Allmän platsmark

Av de jämförda kommunerna redovisar samtliga förutom Tranemo tydliga uppgifter på anläggningsavgiften för Allmän platsmark. Även Tranemo nämner det i sin taxa men eftersom det var svårt att avgöra vilken avgift som avsågs har de utgått i jämförelsen. Kvarvarande kommuner återfinns i Figur 11.

Figur 11 Figuren visar anläggningsavgiften per kvadratmeter ansluten allmän platsmark enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Som kan utläsas i diagrammet varierar avgiften kraftigt mellan kommunerna och Svenljunga ligger förhållandevis lågt i jämförelse med övriga. VA-enheten anser dock att nivån är rimlig då den ligger i nivå med vad kategorin *Annan verksamhet* får betala för dagvatten gata enligt föreslagen taxa.

Analys av bruksavgifter

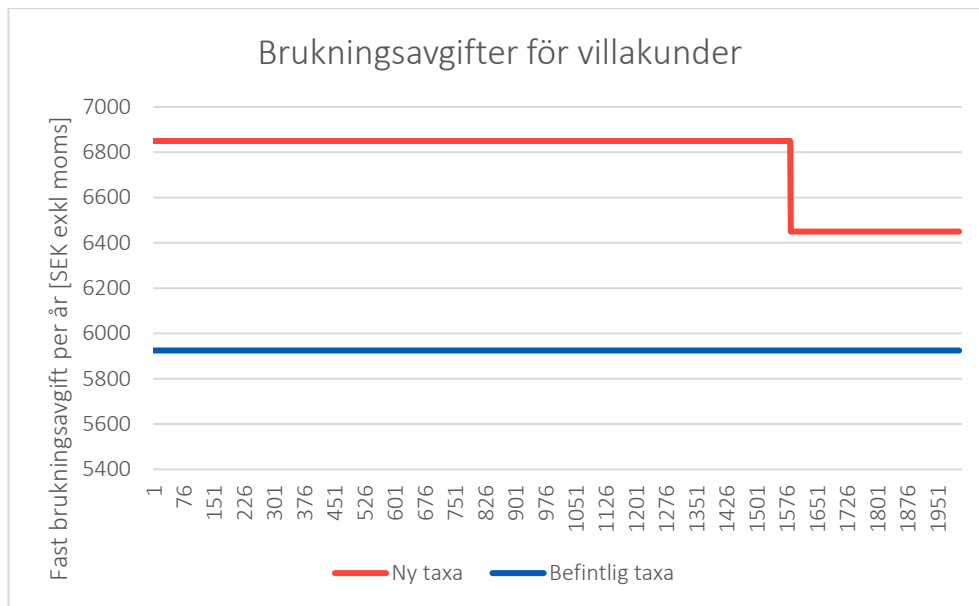
Under denna rubrik presenteras en jämförelse mellan bruksavgiften för olika kundkategorier utifrån den befintliga taxan respektive den nya föreslagna taxan. Därutöver görs en jämförelse mellan ett urval av kommuner. Underlaget inkluderar de största kundkategorierna och därmed de flesta abonnenterna.

Jämförelse nuvarande och föreslagen taxa

Under denna rubrik kommer bruksavgifterna i det nya taxeförslaget jämföras och analyseras utifrån avgifterna i den befintliga taxan. Syftet är att belysa hur enskilda abonnenter påverkas samt utifrån det göra en bedömning huruvida det nya taxeförslaget kan bedömas generera en skälig och rättvis fördelning av avgifterna.

Intern taxejämförelse för kategorin Villa

I Figur 12 visas ny taxa respektive befintlig taxa för samtliga villaägare i Svenljunga kommun.

Figur 12 Figuren visar en jämförelse mellan den fasta brukningsavgiften i nuvarande taxa samt i föreslagen taxa för samtliga villakunder.

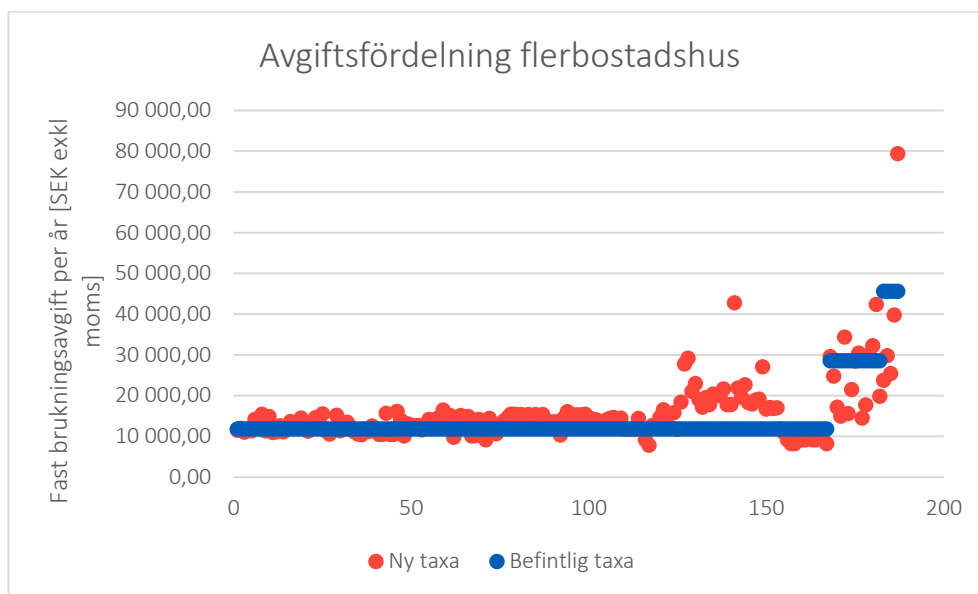
Villakunden som ligger inom både verksamhetsområde för vatten, spillvatten samt dagvatten kommer få betala en VA-avgift på 6 850 kronor exklusive moms istället för dagens 5 925 kronor. Detta motsvarar en procentuell ökning på 15,6 % vilket VA-enheten bedömer som rimligt sett till att ingen taxehöjning skett sedan 2023.

För de abonnenter som ligger utanför verksamhetsområde blir den nya taxenivån 6 450 kronor vilket motsvarar en procentuell ökning på ca 8,9 %.

Skillnaden i procent mellan en abonnent inom verksamhetsområdet för dagvatten respektive utanför behöver vara i denna storleksordning för att VA-huvudmannen ska erhålla tillräckliga intäkter för att täcka sina kostnader för omhändertagandet av dagvatten.

Intern taxejämförelse för kategorin Flerbostadshus

I Figur 13 visas den nya föreslagna taxan respektive den befintliga taxan för ägare till flerbostadshus i Svenljunga kommun.

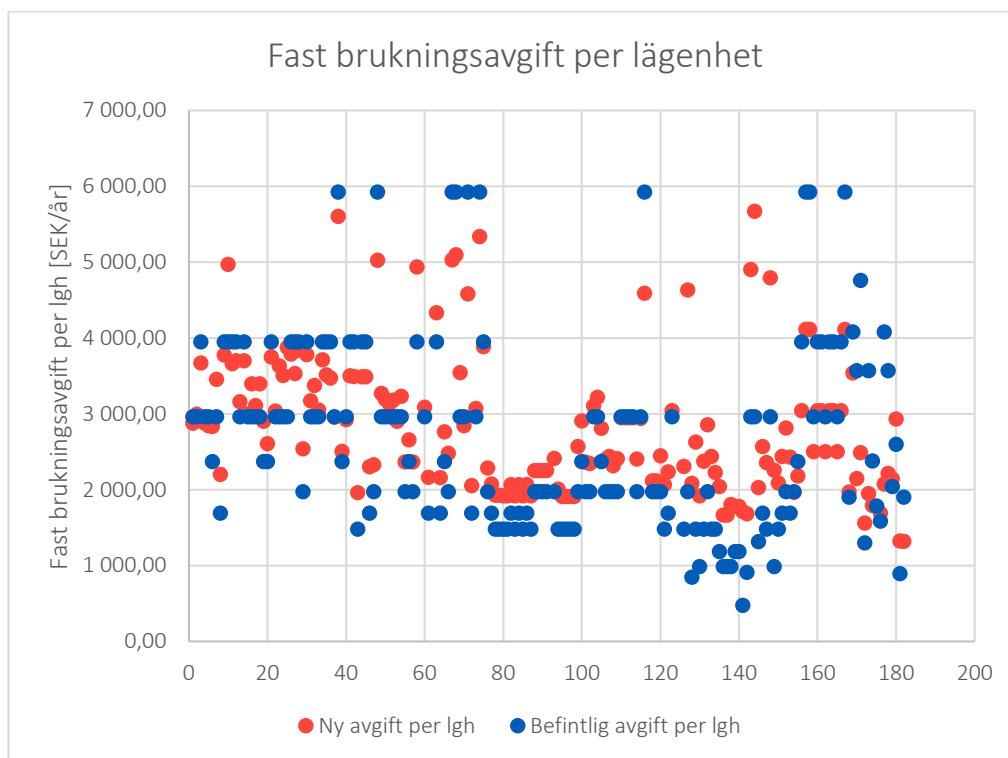

Figur 13 Figuren visar en jämförelse mellan den fasta brukningsavgiften i nuvarande taxa samt i föreslagen taxa för samtliga flerbostadshus.

Antalet fastighetsägare som får en högre respektive lägre avgift än idag är ganska jämt fördelade även om de som får högre är något överrepresenterade. Det är också relativt många som ligger kvar i närheten av dagens taxenivå.

En fastighetsägare sticker ut med en ny brukningsavgift på 79 410 kronor exklusive moms vilket vida överskrider det taxetak som VA-enheten ville begränsa de nya taxenivåerna till. När det kommer till flerbostadshus bör dock tas i beaktande hur många lägenheter som försörjs inom fastigheten, då det är svårt att hävda att nyttan av kommunala vattentjänster inte ökar med antalet lägenheter. För det specifika fallet med den höga brukningsavgiften ligger totalt 64 lägenheter på fastigheten varför avgiften per lägenhet inte blir särskilt hög och VA-enheten bedömer det därför som en rimlig brukningsavgift per år för fastighetsägaren.

I Figur 14 presenteras den fasta brukningsavgiften per år fördelad över de antal lägenheter som är kopplade till respektive vattenmätare.

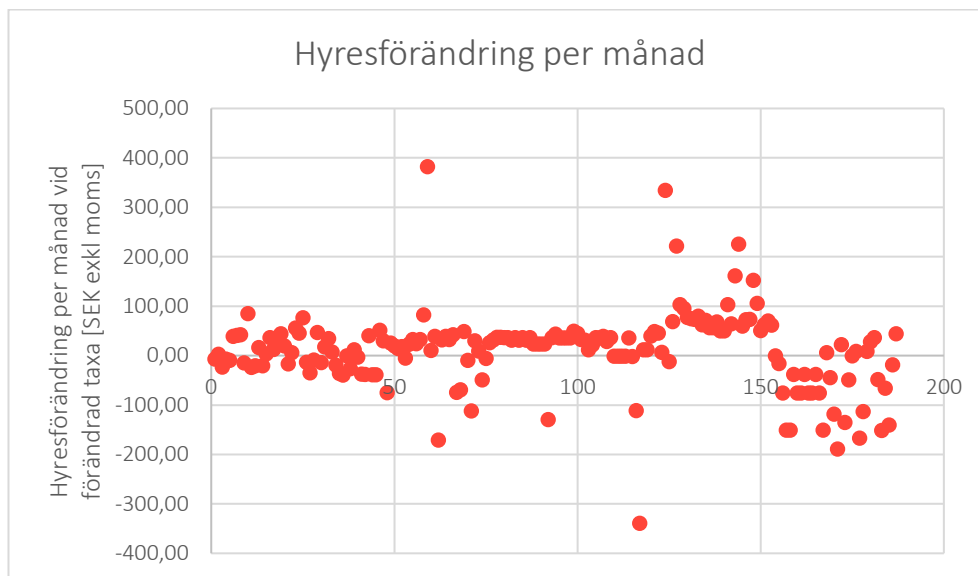

Figur 14 Figuren visar den fasta bruksningsavgiften fördelad per lägenhet i respektive flerbostadshus enligt befintlig taxa samt den nya föreslagna taxan.

Det går att utläsa att det är en relativt stor variation i hur stor avgiften blir vilket både beror på antalet bostadsenheter men också hur stor tomtyta som kan knytas till vattenmätaren. Med ett mindre antal lägenheter men mycket tomtyta blir avgiften per lägenhet högre vilket bedöms rättvist då en fastighet med stor tomtyta bidrar med mer dagvatten.

En annan viktig iakttagelse är att ingen ny avgift per lägenhet kommer vara högre än en redan befintlig avgift så även om avgiftsbördan kommer att fördelas annorlunda mellan fastighetsägarna kommer ingen att utsättas för en högre avgift per lägenhet än vad nuvarande avgiftsfördelning genererar.

I Figur 15 presenteras hur mycket hyran per lägenhet och månad kommer att förändras för hyrestagaren om hyresvärden direkt fördelar taxehöjningen jämt över antalet lägenheter kopplade till bruksningsavgiften.

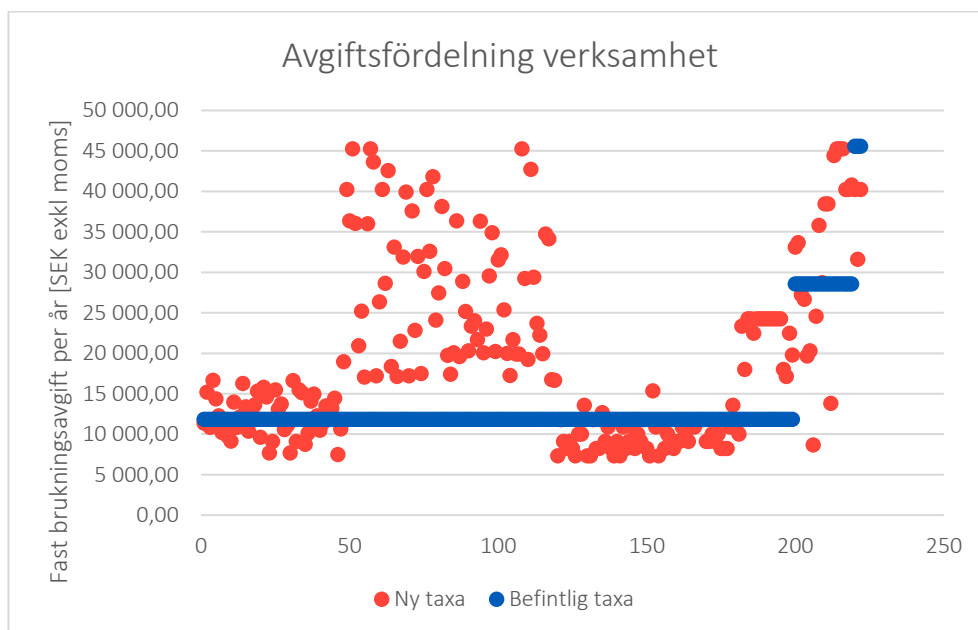

Figur 15 Figuren visar den hyreshöjning som hyresgästerna i respektive flerbostadshus skulle få om hyresvärden väljer att fördela taxeförändringen jämt över sina hyresgäster.

De allra flesta hyrestagare skulle få en lägre hyra eller en höjning av maximalt 75 kronor per månad. Det finns dock ett fåtal som kommer få en ökning på uppemot 400 kronor vilket får anses vara en hög höjning. Dessa fastigheter har precis enligt tidigare resonemang få lägenheter i kombination med stora tomtor där det sistnämnda driver upp avgiften per lägenhet.

Intern taxejämförelse för kategorin Verksamhet

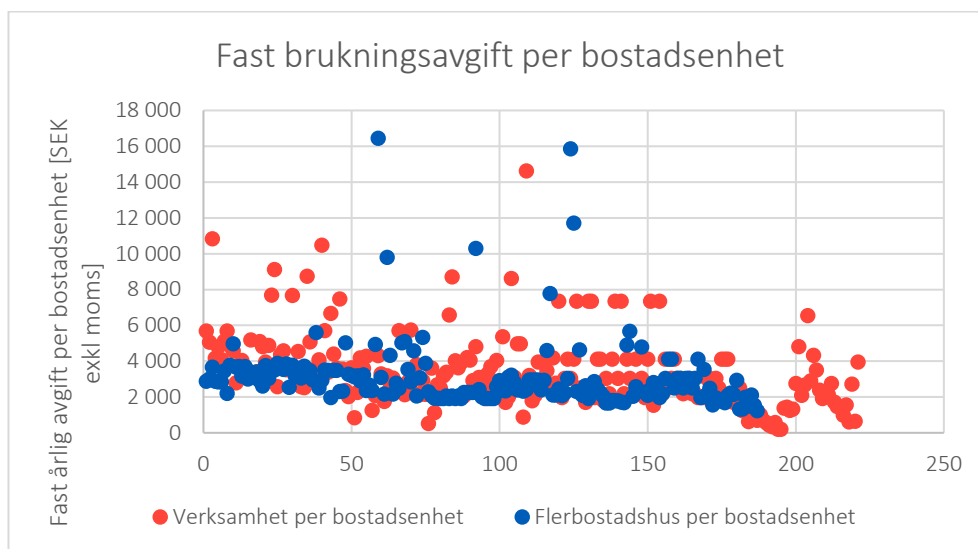
I Figur 16 visas den nya föreslagna taxan respektive den befintliga taxan för ägare till verksamheter i Svenljunga kommun.

Figur 16 Figuren visar en jämförelse mellan den fasta brukningsavgiften i nuvarande taxa samt i föreslagen taxa för samtliga verksamheter.

Av diagrammet går att utläsa att kommunens verksamheter är de som kommer påverkas mest vid införandet av föreslagen taxa med högre fasta brukningsavgifter än idag. Detta är helt i linje med den nya tolkningen av att det är storleken på byggnaden samt tomten som avgör abonnentens nytta av vattentjänsterna. För flertalet verksamheter är det just stora tomtor med hög andel hårdgjord yta som gör att brukningsavgiften sticker iväg, ofta i kombination med relativt stora byggnader som genererar fler bostadsenheter än vad flerbostadshusen gör.

I ett försök att utreda rättvisaspekten i att så många verksamheter får en kraftigt ökad avgift har en jämförelse gjorts mellan vad flerbostadshus respektive verksamheter får betala i avgift per bostadsenhet, se Figur 17.

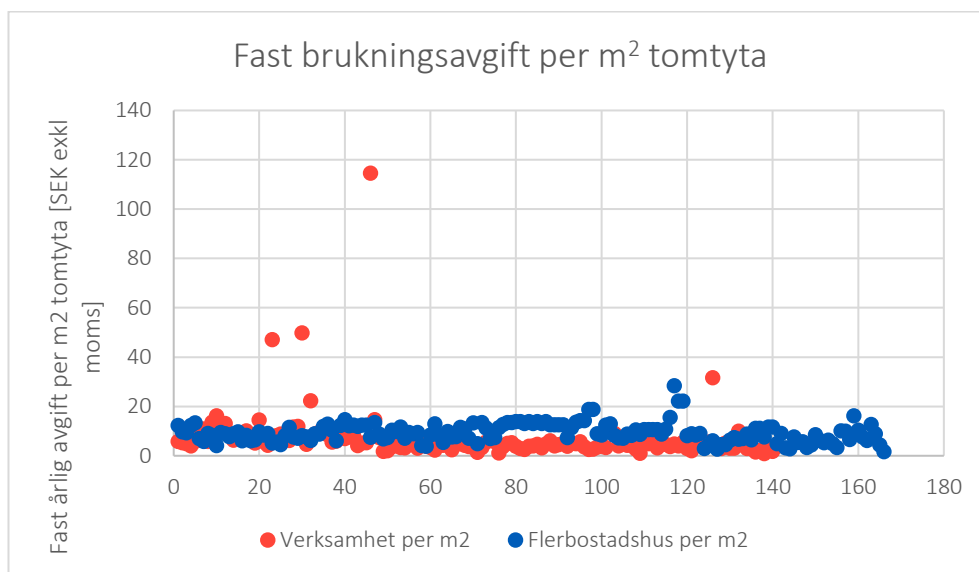

Figur 17 Figuren visar vad verksamheter respektive flerbostadshus får betala per bostadsenhet i föreslagen taxa.

Av diagrammet kan utläsas att de flesta verksamheterna betalar en avgift per bostadsenhet i samma storleksordning som ägare till flerbostadshus och att de lägsta avgifterna per bostadsenhet faktiskt betalas av just verksamheterna. Det sistnämnda kan troligtvis härledas till den begränsning av byggnadsarea samt tomtyta som VA-enheten infört för kategorin *Verksamhet*.

Det förekommer dock företag som betalar en betydligt högre summa än någon fastighet inom kategorin *Flerbostadshus* vilket förklaras av att de har förhållandevis små byggnader på sin fastighet men väldigt stora och därtill i hög grad hårdgjorda tomtytter vilket inte förekommer för kategorin *Flerbostadshus*.

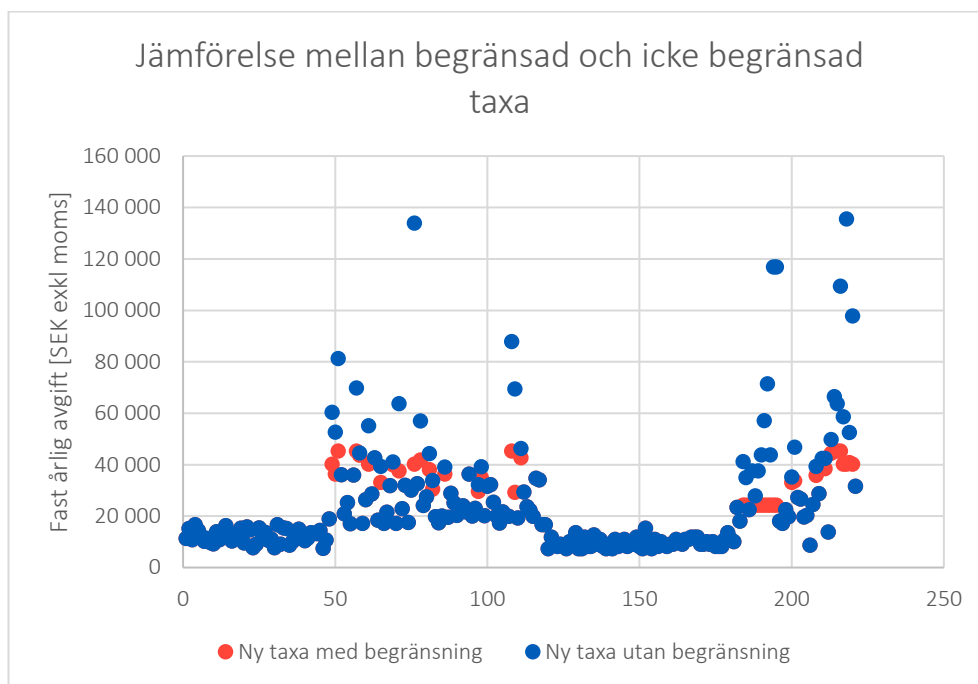
I Figur 18 har den fasta brukningsavgiften istället fördelats över tomtytan för de fastigheter inom kategorierna *Verksamhet* samt *Flerbostadshus* som ligger inom verksamhetsområde för dagvatten.

Figur 18 Figuren visar vad verksamheter respektive flerbostadshus får betala per kvadratmeter tomtyta i föreslagen taxa.

Precis som när den fasta avgiften fördelas över antalet bostadsenheter blir det en ganska jämn spridning mellan kategorierna *Flerbostadshus* och *Verksamhet* även vid fördelning över antal kvadratmeter tomtyta. Det finns ett antal som sticker ut med höga värden vilket beror på stora byggnader med förhållandevis liten tomtyta. Det är också flertalet verksamheter med låga värden vilket beror på den begränsning av debiterad tomtyta som införts i taxeförslaget. Dessa verksamheter har alltså väldigt stora tomtor men betalar bara för en mindre del på grund av begränsningen.

Om VA-huvudmannen inte valt att begränsa debiterad byggnadsarea samt tomtyta hade det förekommit betydligt högre avgifter än idag inom kategorin *Verksamhet*, se Figur 19.

Figur 19 Figuren visar hur avgifterna inom kategorin *Verksamheter* fördelas med respektive utan den begränsning av maximal debiterad tomtyta samt byggnadsyta som införts.

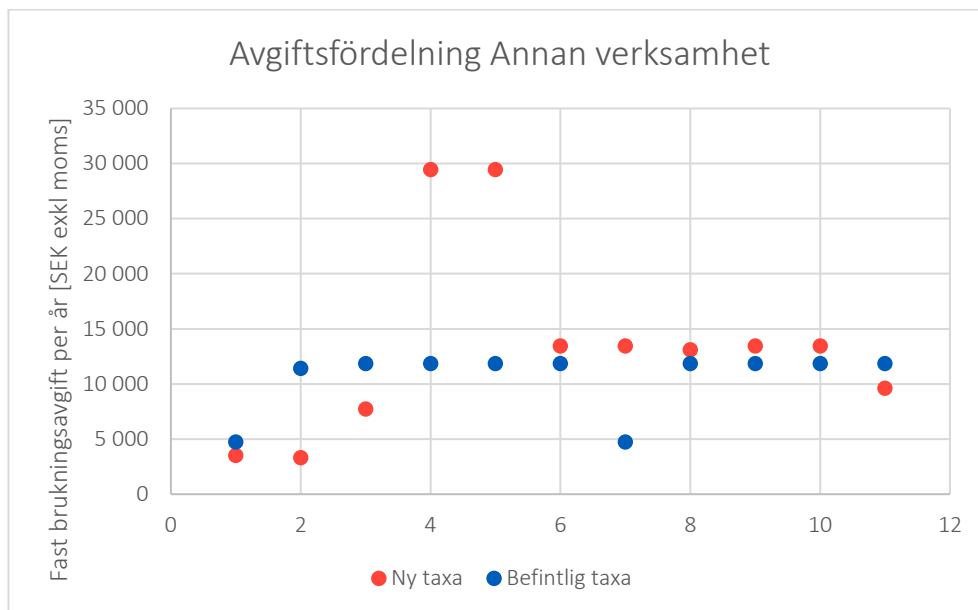
VA-huvudmannen bedömer det inte som rimligt att det föreligger en sådan variation i nyttan av vattentjänster att det motiverar en skillnad i den fasta årliga avgiften på uppemot 128 158 kronor mellan den högst respektive lägst debiterade abonnenten. En sådan skillnad skulle eventuellt vara motiverad om den högst betalda nyttjade inte bara hushållsvatten utan även vatten till exempelvis industriprocesser. Denna typ av verksamhet planerar VA-huvudmannen dock ansluta via avtal och inte i enlighet med den grundläggande taxekonstruktionen.

VA-huvudmannens bedömning är också att det vore oskäligt gentemot verksamheterna att idag ha en högsta taxenivå på 45 580 kronor för att sedan från ett år till nästa öka denna till drygt 135 500 kronor.

Med VA-huvudmannens mål att i den nya taxan inte ha bruksavgifter som överskrider nuvarande har det skett begränsningar på avgiften för totalt 23 av 221 verksamheter.

Intern taxejämförelse för kategorin Annan verksamhet

I Figur 20 visas ny taxa respektive befintlig taxa inom kategorin *Annan verksamhet* i Svenljunga kommun.

Figur 20 Figuren visar en jämförelse mellan den fasta brukningsavgiften i nuvarande taxa samt i föreslagen taxa för samtliga inom kategorin *Annan verksamhet*.

Svenljunga kommun har ett fåtal abonnenter inom denna kategori och de flesta kommer betala lägre eller motsvarande fasta brukningsavgift som enligt nuvarande taxa.

De två abonnenterna med de högsta avgifterna bedriver verksamhet på väldigt stora och i princip helt hårdgjorda tomtor.

Intern taxejämförelse för kategorin Allmän platsmark

Redan idag betalar gatuenheten en årligt återkommande avgift till VA-huvudmannen för att denne omhändertar dagvatten från allmänna ytor, främst kommunala vägar. Debiteringen sker med utgångspunkt från antal påkopplade kvadratmeter vilket idag är 360 188 kvadratmeter, avgiften enligt dagens taxa är 1,06 kronor per kvadratmeter. I förslaget på ny taxa har VA-huvudmannen inte gjort några förändringar i debiteringsmodellen utan föreslår enbart en höjning på 13 % så att den nya avgiften istället blir 1,20 kronor per kvadratmeter.

Denna brukningsavgift delas inte upp i en fast respektive rörlig del eftersom ingen förbrukning av vatten eller spillvatten föreligger. Det kommer inte heller ske någon begränsning av ytan utan samma avgift tas ut för alla påkopplade kvadratmeter.

Konsekvenser av införd begränsning av byggnadsyta samt tomtyta

Totalt är det 23 företag, 3 flerbostadshus, 2 annan verksamhet samt 1 campingplats som påverkas i positiv bemärkelse av begränsningsreglerna som införts. VA-huvudmannen och andra sidan förlorar intäkter på cirka 1 300 000 kronor som därmed måste slås ut på övriga abonnenter genom en ökad grundavgift. Skulle den fördelats jämt över VA-huvudmannens cirka 2 700 abonnenter innebär det en ökad grundavgift motsvarande 480 kronor per år eller 40 kronor per månad. VA-huvudmannen bedömer det som en mer skälig och rättvis fördelning av avgifterna att låta samtliga abonnenter betala 40 kronor extra per månad än att cirka 1 % av abonnenterna ska betala betydligt högre avgifter än vad som förekommer i dagens taxa.

Rörlig bruksavgift

Debitering av den rörliga bruksavgiften sker på motsvarande sätt som idag med enda skillnaden att avgifterna höjts med 13 %. I den nya föreslagna taxekonstruktionen innebär det att cirka 34 % av de totala intäkterna från bruksavgifter kommer från de rörliga avgifterna.

I jämförelse med kringliggande kommuner har Svenljunga generellt ganska låga rörliga avgifter men något högre fasta avgifter. Detta är en fördelning VA-huvudmannen önskar bibehålla då en högre andel rörliga avgifter skulle ge en mer osäker driftbudget då den i högre grad beror av hur mycket vatten abonnenterna nyttjar det året. En sådan taxekonstruktion kan vara motiverad i kommuner som upplever återkommande vattenbrist under sommarhalvåret eller som har en dyr dricksvattenproduktion eller dyrt omhändertagande av spillvatten till följd av avancerade reningsprocesser och därför behöver sträva efter att hålla nere abonnenternas förbrukning.

I Svenljunga har vi generellt god tillgång till grundvatten som dessutom kräver relativt lite rening vilket är gällande även under en normalsommar. Vid mer extrema väderförhållanden som till exempel sommaren 2018 krävdes bevattningsförbud men det fanns fortsatt tillräckligt med vatten för att förse allas grundläggande hushållsbehov.

VA-enhetens huvudsakliga kostnadsbörda ligger istället i de många och utspridda anläggningarna samt många meter ledning per abonnent vilket inte påverkas av hur mycket vatten som förbrukas utan istället får ses som fasta avgifter. Därmed är det viktigt att fördelningen av intäkterna från bruksavgifterna är övervägande

fasta avgifter som med större säkerhet kommer VA-huvudmannen tillhanda varje år.

Jämförelse med andra kommuner

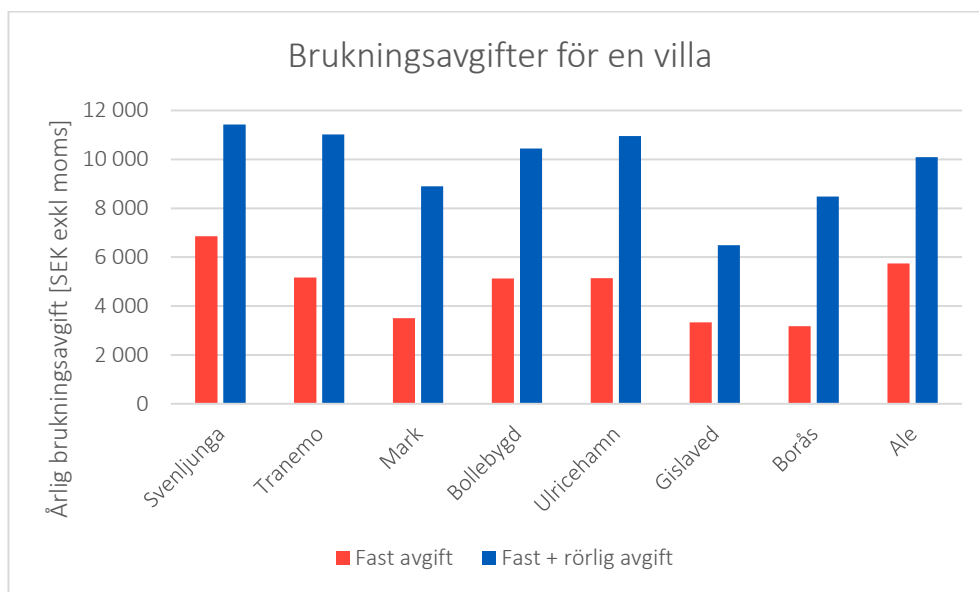
Samma urval av kommuner har gjorts som när anläggningsavgifterna jämfördes tidigare i rapporten, det vill säga fokus ligger på kommuner i närområdet men också Ale kommun som har samma taxekonstruktion som den VA-huvudmannen föreslagit.

Det bör tas i beaktande att det inte är helt enkelt att jämföra kommuners VA-taxor, framför allt inte brukningsavgifterna, utan att också göra en djupare analys av hela kommunens VA-verksamhet. Brukningsavgifterna ska vara satta på en sådan nivå att intäkterna därifrån precis täcker VA-huvudmannens kostnader för drift av anläggningarna. Just kostnaderna kan dock variera kraftigt även mellan två kommuner med samma invånarantal framför allt beroende på hur stor andel av invånarna som tar del av de kommunala vattentjänsterna samt i hur många orter vattentjänster krävs. Det bör vara betydligt billigare att tillgodose behovet av vattentjänster om samtliga abonnenter är samlade i två orter med ett vattenverk och ett reningsverk i varje ort än om de som i Svenljunga krävs 11 vattenverk och 10 reningsverk med långa körsträckor emellan.

Det är dock naturligt att VA-abonnenterna i Svenljunga kommun jämför med hur det ser ut i andra kringliggande kommuner varför det är viktigt att även VA-enheten granskar detta. Om brukningsavgifterna är betydligt högre i Svenljunga kommun ger det dessutom skäl för att utreda orsakerna bakom varför det är så för att hela tiden eftersträva att bedriva en så effektiv verksamhet som möjligt.

Jämförelse för kategorin villa

I Figur 21 finns en jämförelse över vad en villaägare betalar i Svenljunga kommun i förhållande till de utvalda kommunerna.

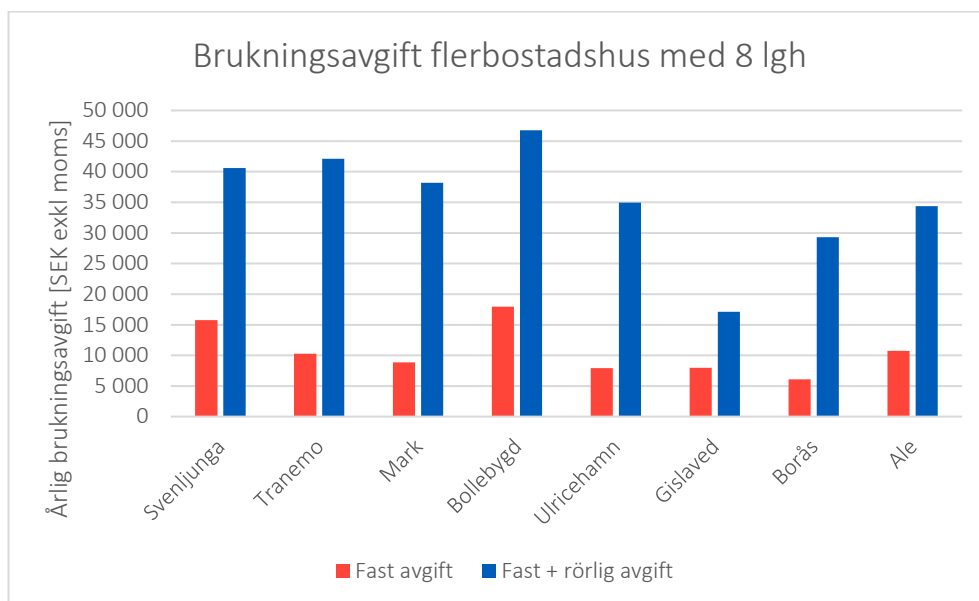
Figur 21 Figuren visar brukningsavgiften för en villa med en årlig vattenförbrukning på 150 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Diagrammet visar att Svenljunga kommun har en hög fast avgift i förhållande till övriga men när hänsyn även tas till den rörliga avgiften minskar skillnaderna även om Svenljunga fortsatt är dyrast.

Jämförelse för kategorin flerbostadshus

För att jämföra brukningsavgifterna för flerbostadshus har ett mindre samt ett för Svenljunga kommun stort bostadshus valts ut.

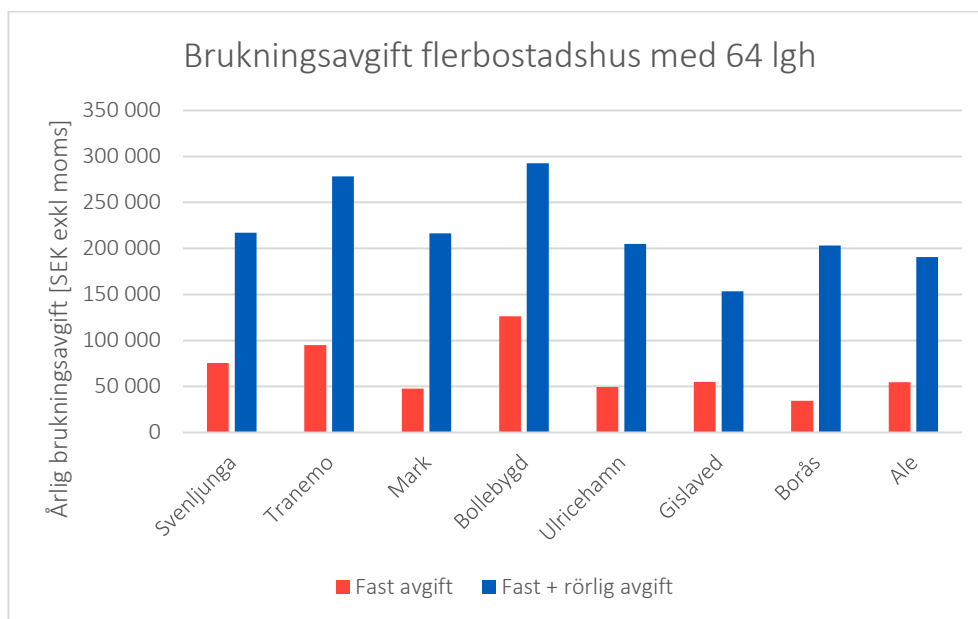
Det mindre bostadshuset har 8 lägenheter, en tomtyta på 1 960 kvadratmeter tillhörande ytkategori 2 samt en årlig vattenförbrukning på 814 kubikmeter. Resultatet av jämförelsen återfinns i Figur 22.

Figur 22 Figuren visar brukningsavgiften för ett flerbostadshus med 8 lägenheter och 1 960 m² tomtyta tillhörande ytkategori 2 samt med en årlig vattenförbrukning på 814 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Den fasta delen av brukningsavgiften är för Svenljunga kommun hög i jämförelse med de flesta övriga kommuner men när den rörliga avgiften adderas är både Bollebygd och Tranemo dyrare.

Det större flerbostadshuset har 64 lägenheter, en tomtyta på 14 479 kvadratmeter tillhörande ytkategori 2 samt en årsförbrukning på 4 651 kubikmeter vatten. Resultatet av jämförelsen återfinns i Figur 23.

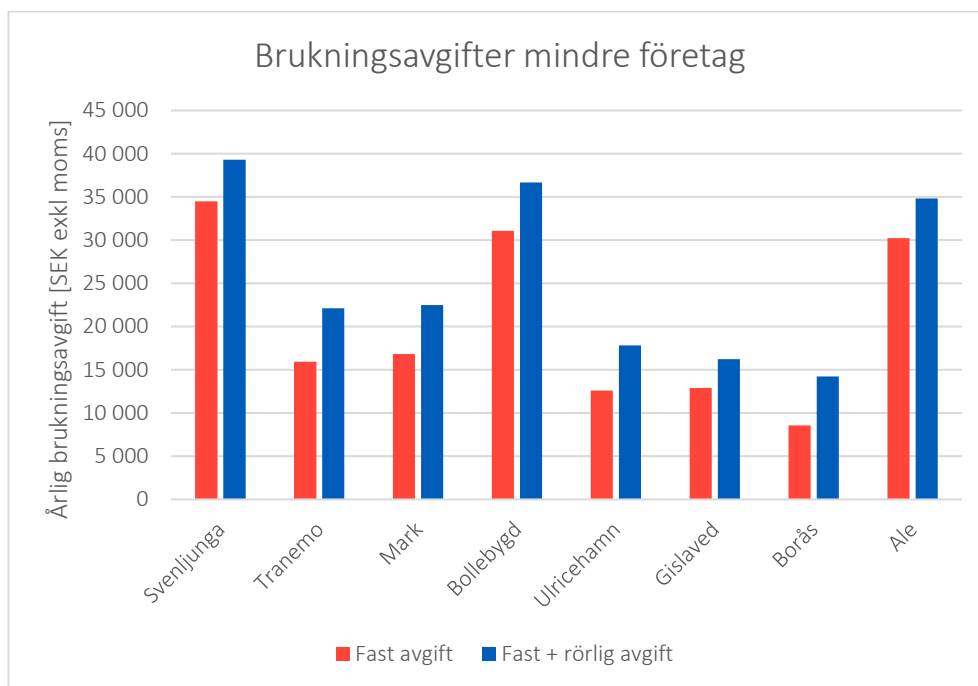
Figur 23 Figuren visar brukningsavgiften för ett flerbostadshus med 64 lägenheter och 14 479 m² tomtyta tillhörande ytkategori 2 samt med en årlig vattenförbrukning på 4 651 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Fortsatt är den fasta brukningsavgiften relativt hög i jämförelse med övriga kommuner men den höga vattenförbrukningen i kombination med att Svenljunga kommun har relativt billig rörlig avgift gör att den totala summan för fastighetsägaren i Svenljunga ligger relativt jämt med de flesta andra kommuner.

Jämförelse för kategorin verksamhet

För att jämföra brukningsavgifterna för verksamheter har ett mindre och ett större företag från Svenljunga kommuns kundregister valts ut.

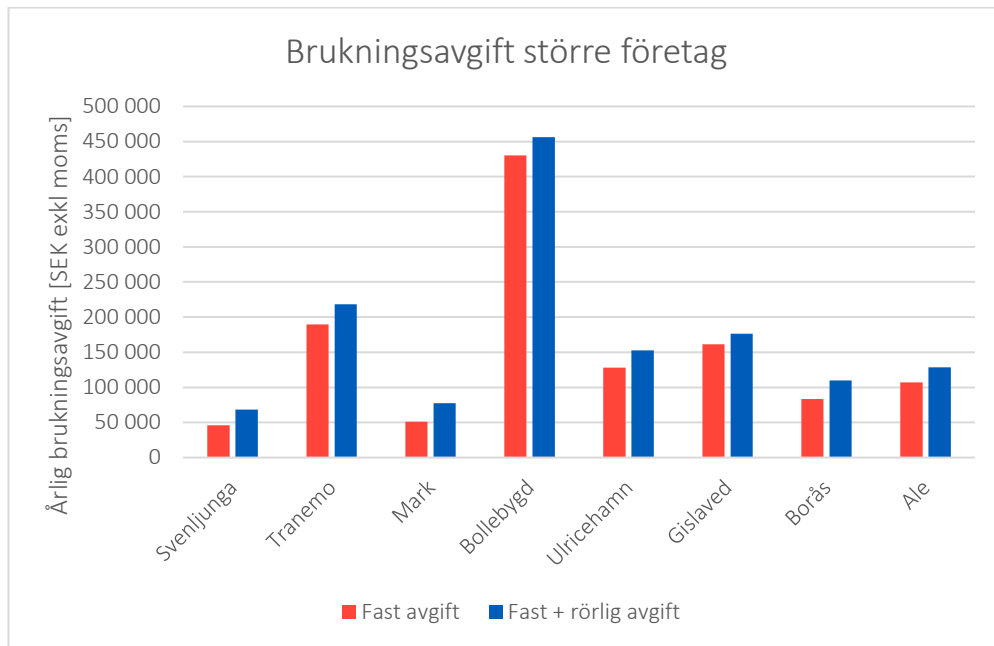
Det mindre företaget har en byggnadsarea på 2 355 kvadratmeter, en tomtyta på 7 434 kvadratmeter tillhörande ytkategori 3 samt en årlig vattenförbrukning på 158 kubikmeter. Resultatet av jämförelsen återfinns i Figur 24.

Figur 24 Figuren visar brukningsavgiften för en verksamhet med en byggnadsarea på 2 355 m² och 7 437 m² tomtyta tillhörande ytkategori 3 samt med en årlig vattenförbrukning på 158 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Av diagrammet kan utläsas att avgifterna varierar kraftigt mellan kommunerna samt att Svenljunga kommun är dyrast i det urval som gjorts. Detta kan härledas till att Svenljunga har förhållandevis hög grundavgift samt avgift per bostadsenhet i kombination med att vi därtill har avgifter kopplat till dagvatten och att den aktuella tomten är till stor del hårdgjord. Av gjort urval är det enbart Mark och Ale som har specifika dagvattenavgifter beräknade utifrån tomtyta varav Mark enbart har en låg avgift oavsett hur mycket som är hårdgjort. Det kan således konstateras att valet att införa olika ytkategorier för hur mycket hårdgjord yta en verksamhet har genererar en hög brukningsavgift för de i den högsta kategorin. Detta var dock tanken med införandet – det ska kosta mer pengar att generera mycket dagvatten eftersom det i sin tur kostar förhållandevis mycket pengar för VA-huvudmannen att omhänderta. Det är också en avgift verksamheten aktivt kan göra något åt genom att själva omhänderta en del av dagvattnet.

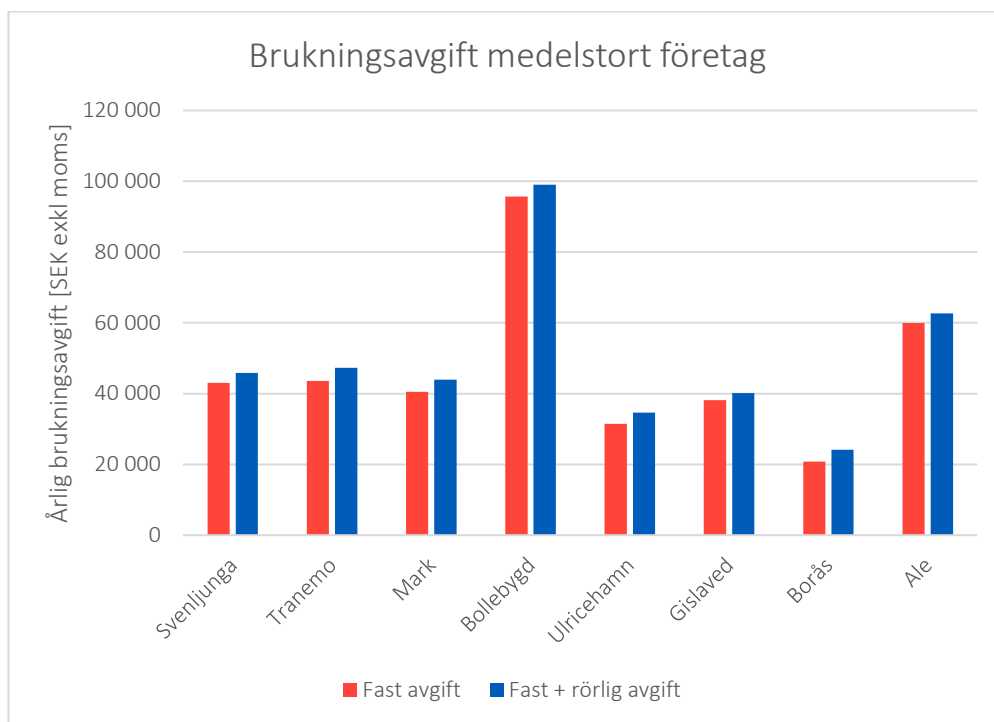
Det större företaget som har jämförts har en byggnadsarea på 37 046 kvadratmeter, en tomtyta på 83 295 kvadratmeter och ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten. Den årliga vattenförbrukningen uppnår 735 kubikmeter. Resultatet av jämförelsen återfinns i Figur 25.

Figur 25 Figuren visar brukningsavgiften för en verksamhet med en byggnadsarea på 37 046 m² och 83 295 m² tomtyta utanför verksamhetsområde för dagvatten samt med en årlig vattenförbrukning på 735 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

I denna jämförelse förekommer mycket betydande skillnader i vilken avgift företaget behöver betala. Svenljungas avgift är förhållandevis låg med anledning av att ingen debitering för dagvatten sker men också på grund av den begränsning av maximalt 20 bostadsenheter som införts. Även Marks kommun har lagt in en begränsning av antalet bostadsenheter. Det har inte utretts huruvida övriga kommuner anser avgifterna vara skäligen och rättvisa eller om de inte har några företag i motsvarande storlek och att avgiftsuttaget därmed inte är ett reellt problem.

Med anledning av att Svenljunga kommun var dyrt för små företag och billigt för stora företag har det även gjorts en jämförelse på vad ett medelstort företag får betala. Företaget i fråga har en byggnadsarea på 8 026 kvadratmeter, en tomtyta på 12 760 kvadratmeter varav den största delen är hårdgjord och därmed tillhör ytkategori 3. Den årliga förbrukningen ligger på 94 kubikmeter. Resultatet visas i Figur 26.

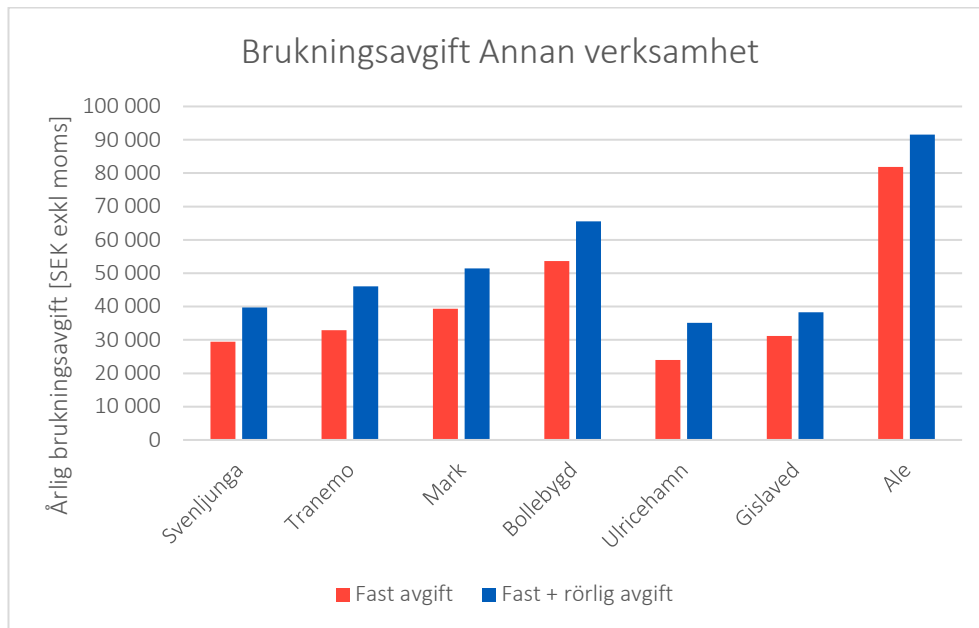

Figur 26 Figuren visar bruksningsavgiften för en verksamhet med en byggnadsarea på 8 026 m² och 12 760 m² tomtyta tillhörande ytkategori 3 samt med en årlig vattenförbrukning på 94 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

För företag i denna storlek blir avgiften ganska likvärdig i de flesta kommuner. Skillnaden mellan Bollebygd och Ale i förhållande till Svenljunga är att vi begränsat antalet bostadsenheter och tomtytan vilket gör att vi hamnar mer i nivå med övriga kommuner trots att vi har förhållandevis höga avgifter och framför allt tar mycket betalt för dagvatten då fastigheten i fråga är till största delen hårdgjord.

Jämförelse för kategorin Annan verksamhet

För närvarande har Svenljunga kommun enbart elva fastigheter kategoriserade som *Annan verksamhet*. Brukningsavgiften för en av dessa med en tomtyta på 40 449 kvadratmeter inom ytkategori 2 samt en årlig vattenförbrukning på 336 kubikmeter har jämförts med utvalda kommuner. Resultatet visas i Figur 27.

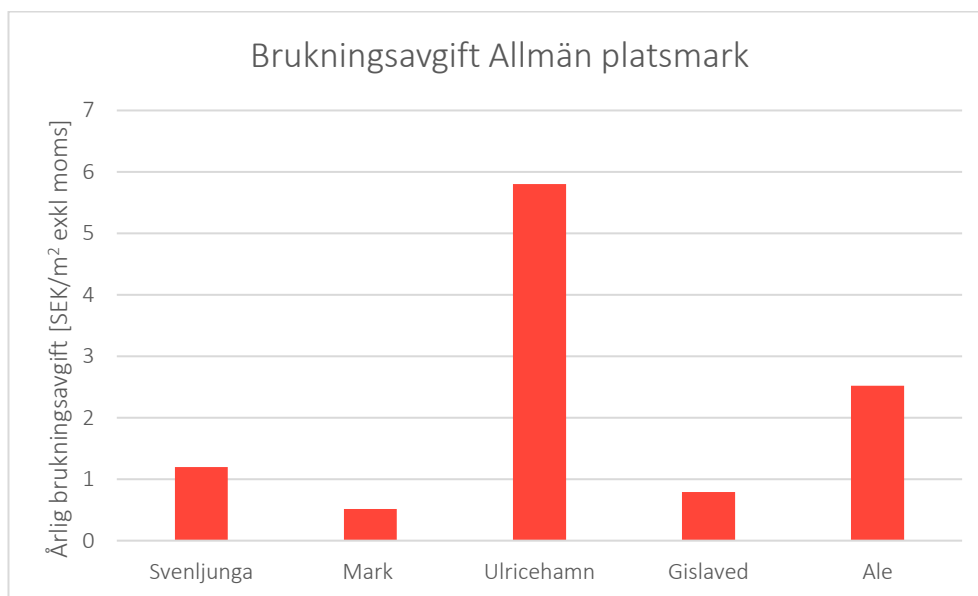
Figur 27 Figuren visar brukningsavgiften för en annan verksamhet med en tomtyta på 40 449 m² tillhörande ytkategori 2 samt med en årlig vattenförbrukning på 336 m³ enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Svenljunga kommun har en relativt låg avgift för denna typ av verksamhet vilket beror på att den begränsning av tomtyta som gjorts för verksamheter och flerbostadshus även gäller *Annan verksamhet*.

Jämförelse för kategorin Allmän platsmark

Av det urval av kommuner som gjorts för denna rapport debiterar de flesta en brukningsavgift från ägare till Allmän platsmark. I Tranemos taxa nämns det men det framgår inte tydligt vilken avgift de debiterar varför den utgått här. I Bollebygds taxa finns ingen angiven avgift utan de uppger istället att brukningsavgiften finansieras via kommunbidrag till VA-verksamheten.

En jämförelse mellan kvarvarande kommuner återfinns i Figur 28.

Figur 28 Figuren visar brukningsavgiften för Allmän platsmark enligt VA-enhetens föreslagna taxa respektive 2024 års avgift i jämförda kommuner.

Svenljunga placerar sig i mitten av jämförda kommuner men får betraktas ha avsevärt lägre avgift än i den kommun som debiterar mest.

Särtaxa

Trots att det införts begränsningar på debiterat antal bostadsenheter för kategorin *Verksamhet* samt tomtyta för kategorierna *Verksamhet* och *Flerbostadshus* råkar den värst drabbade kunden ut för en taxehöjning på 282 %. Det finns rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen, 2017-M 3036, som visar att en taxehöjning för en enskild verksamhet på 400 % från ett år till ett annat är acceptabelt vid införandet av motsvarande taxekonstruktion som i det här förslaget. I överenskommelse med Samhällsbyggnadsnämnden anser VA-enheten dock inte att det är lämpligt med en så hög taxeförändring över ett årsskifte utan anser att det istället bör ske stegvis.

VA-enhetens förslag är att samtliga kunder som råkar ut för en taxehöjning överstigande 40 % plockas ut och läggs på en särtaxa vilket innebär att en enskild kund råkar ut för en höjning på maximalt 40 % vid årsskiftet 2025 – 2026. Därefter får kunden fortsatt 40 % taxehöjning fram till dess att den uppnått sin tänkta brukningsavgift och därmed kan läggas över på ordinarie taxa.

År 2026 kommer cirka 200 kunder motsvarande 7,4 % av alla kunder att ligga på särtaxa och behöva hanteras manuellt. Beroende på hur taxehöjningarna ser ut

inför 2027 kommer uppskattningsvis cirka 60 kunder ligga kvar på särtaxa 2027 och sedan fortsätter det att minska stegvis fram till 2029 då alla kunder bör vara överlagda på ordinarie taxekonstruktion. Detta är dock som tidigare nämnts beroende av hur mycket den ordinarie taxan höjs och därför något som behöver följas upp årligen.

Införandet av särtaxa kommer innebära merarbete då dessa sannolikt behöver hanteras manuellt samt att övriga kunder får bära en något större ekonomisk börda för att täcka upp för de förlorade intäkterna. VA-enheten har dock bedömt dessa konsekvenser som rimliga.

Slutsats

Efter att ha testat flertalet olika konstruktioner av VA-taxan samt olika nivåer av de ingående avgifterna anser VA-enheten att en godtagbar metod för att uppnå en skälig och rättvis fördelning av avgifterna har uppnåtts.

Den kundkategori som kommer påverkas mest är kommunens företag som går under kategorin *Verksamhet* där de flesta får en ökad avgift. VA-enheten bedömer dock att dessa avgifter får anses långsiktigt skäliga efter att begränsningen av debiterad byggnadsarea samt tomtyta införts i kombination med att verksamhetsutövarna själva kan påverka sin avgift genom ett lokalt omhändertagande av dagvatten. Att avgifterna per bostadsenhet respektive kvadratmeter tomtyta blev i ungefär samma storleksordning för kategorierna *Verksamhet* samt *Flerbostadshus* stärker ytterligare bedömningen att de nya avgiftsnivåerna är skäliga och rättvisa för båda kategorierna.

Den föreslagna taxan följer också till stor del svenskt vattens förslag varför den bör ligga i linje med nu gällande lagstiftning inom området och vara rättssäker för VA-enhetens abonnenter.

Den slutliga konstruktionen uppfyller också de egna målen VA-huvudmannen satt inför arbetet gällande att villaägare inte ska drabbas i någon högre grad, utgifterna för dagvatten ska täckas enbart av de som tar del av tjänsten samt att de årliga fasta bruksavgifterna inte ska överstiga de idag förekommande. Det finns enbart en abonnent som får en högre avgift än vad som idag förekommer vilket är ett flerbostadshus med 64 lägenheter vilket belyses under rubriken *Intern taxejämförelse för kategorin flerbostadshus*. I enlighet med resonemangen där bedöms avgiften som skälig sett till att avgiften per lägenhet inte skiljer sig från övriga flerbostadshus som tar del av vattentjänsterna.

Nackdelarna med taxans konstruktion är att den är relativt komplicerad med flertalet parametrar som påverkar avgiftsnivåerna vilket innebär att mycket information behöver läsas in, lagras och framför allt uppdateras i vårt kundregister. Därutöver kommer det inte gå att direkt berätta vilken årlig brukningsavgift de flesta kunder kommer få betala direkt när de hör av sig utan mycket data behöver först samlas in för att göra beräkningen. Genom att låta alla villakunder ligga kvar på ett fåtal möjliga taxor med fasta avgiftsnivåer bör dock arbetsbelastningen för personalen minska då det är denna kundkategori som oftast kontaktar berörda tjänstemän.

Störst arbetsbelastning kommer troligtvis generas som följd av att samtliga inom kategorierna *Verksamhet*, *Flerbostadshus* samt *Annan verksamhet* debiteras tre olika avgifter beroende på andel hårdgjord yta. I samband med framtagandet av den nya taxan har dock samtliga abonnenter redan kategoriserats så informationen finns färdig att läsa in i kundsystemet redan idag. VA-huvudmannens bedömning är också att det årligen sker relativt lite förändringar hos kunderna varför arbetsbelastningen bör kunna hållas nere. Om en kund anmäler en förändring ska det finnas färdiga beräkningsmallar för att snabbt se om det påverkar taxans nivå eller inte.

Även införandet av bostadsenheter kommer att ställa nya krav på arbetssättet både på VA-enheten men också hos byggenheten. Det behöver upprättas ett nytt samarbete som möjliggör att handläggare hos VA-enheten får kännedom om någon verksamhet eller något flerbostadshus bygger ut antingen genom att byggenheten skickar beslutet för kännedom eller att kunden uppmanas att själv kontakta VA-enheten.

Den sammanlagda bedömningen är dock att fördelarna av att införa det nya nyttoperspektivet samt att de som genererar dagvatten också får betala för det överstiger den ökade arbetsbelastningen.

Slutligen är det viktigt att vara ödmjuk inför att det troligtvis inte finns någon taxa som är fullt ut rättvis för samtliga VA-abonnenter oavsett om de ligger inom samma kommun. Av den anledningen finns det möjligheter för VA-huvudmannen att för enskilda abonnenter frångå gällande taxa om avgifterna för den abonnenten kan anses oskäliga. Det finns också alltid möjlighet för den enskilde att överklaga en debiterad avgift och låta Mark- och miljödomstolen avgöra huruvida avgiften är skälig och rättvis eller inte.

Ny driftbudget

Det nya förslaget på taxans konstruktion och givna avgifter genererar en total intäkt på cirka 34 130 000 kronor. Intäkterna från debitering av dagvatten uppgår till 9,7 %.

Under 2025 påbörjas arbetet med att implementera taxan och under den tiden kan de totala intäkterna komma att ändras något om till exempel en verksamhet visar sig ha lokalt omhändertagande av dagvatten och därmed ska byta ytkategori. Det kan också vara så att något inträffar inom VA-verksamheten eller i omvärlden som gör att det krävs en högre taxehöjning än den som är beräknad här. Denna fråga kommer noggrant bevakas av VA-enheten under året men oavsett utgång förväntas dessa förändringar i så fall generera mindre avvikelser från de avgiftsförslag som är angivna i denna modell.

Implementering av taxan

Innan den nya taxan informeras utåt kommer den att lyftas politiskt och beslutas om i kommunfullmäktige under våren 2025.

En annan fördel med att införa taxan först år 2026 men att informera om den tredje kvartalet 2025 är att de verksamheter och flerbostadshus som redan idag har lokalt omhändertagande av dagvatten i god tid kan informera VA-enheten om detta så att rätt uppgifter finns inlagda i kundsystemet innan de första fakturorna distribueras. Det ger också möjlighet att föra diskussioner i lugn och ro med de kunder som eventuellt är missnöjda och anser sig vara feldebiterade innan den första fakturan kommer.